

Pravoslavný kalendář

2025

Olomoucko-brněnská
eparchie
Pravoslavné církve
v českých
zemích

S požehnáním † Izaiáše, biskupa olomoucko-brněnského

Obsah

Přehled svátků a půstů v roce 2025 (str. 3)
Starý juliánský kalendář (str. 6)
Vysvětlivky zkratk ke kalendáriím (str. 65)
Smíšený kalendář se starou paschálí (str. 66)

Články:

Intronizační projev vладыky Izaiáše (124)
Život a dílo vладыky Simeona (126)
Poučení křtěncům a kmotrům (131)

O svaté Tajině manželství (135)
Na cestě k Pasše – neděle postní triody (147)
Rumunské kláštery (159)
Pohřební plátno Kristovo (161)
18. neděle: Zajed' na hlubinu (169)
Věčná paměť (172)
Schematismus – adresář kontaktů na epar-
chiální ústředí, přehled farností atd. (str. 176)

Pravoslavný kalendář na rok 2025

Rok obyčejný s 365 dny

2025 od narození Boha Slova

7533 od stvoření světa

1162 od příchodu sv. Cyrila a Metoděje na Moravu

POHYBLIVÉ SVÁTKY

(Každého roku jsou slaveny jiného dne – v závislosti na datu Paschy)

Dle starého [a smíšeného] kalendářního stylu

- ⊕ Květná neděle (vstup Pána do Jerusalema) – 13. dubna
- ⊕ Neděle Paschy – 20. dubna (následné pondělí a út. jsou sváteční dny)
- ⊕ Nanebevstoupení Páně – 29. května (čtvrtek)
- ⊕ Neděle Padesátnice (svatodušní svátky) – 8. června (následné pondělí a úterý jsou sváteční dny)

Kompletní přehled: neděle celníka a farizeje: 9. II.; neděle syropustní (začátek Velkého půstu): 2. III.; neděle Květná: 13. IV.; neděle Paschy: 20. IV.; Nanebevstoupení Páně: 29. V.; neděle Trojice (svatodušní): 8. VI.; délka petropavlovského půstu: 26 dní (dle smíšeného kalendářního stylu: 13 dní).

Pohyblivé svátky dle novopaschálního {gregoriánského} stylu

- ⊕ Květná neděle (vstup Pána do Jerusalema) – 13. dubna
- ⊕ Neděle Paschy – 20. dubna (následné pondělí a út. jsou sváteční dny)
- ⊕ Nanebevstoupení Páně – 29. května (čtvrtek)
- ⊕ Neděle Padesátnice (svatodušní svátky) – 8. června (následné pondělí a úterý jsou sváteční dny)

Neděle celníka: 9. II.; neděle syropustní (začátek Velkého půstu): 2. III.

SVÁTEČNÍ DNY DLE NEPOHYBLIVÉHO KALENDAŘE

(Každého roku jsou slaveny ve stejný den)

Datum dle církevního kalendáře (následně v závorce datum obč. kalend. pro jejich oslavu dle starého juliánského kalendářního stylu)

- 1. leden (14. leden) – ⊕ Obřezání Páně
- 6. leden (19. leden) – ⊕ ZJEVENÍ PÁNĚ, Theofanie
- 30. leden (12. únor) – ⊕ Tří světitelů (hierarchů)
- 2. únor (15. únor) – ⊕ OBĚTOVÁNÍ PÁNĚ
- 25. březen (7. dubna) – ⊕ ZVĚSTOVÁNÍ PŘESV. BOHORODICE

23. duben (6. květen) – ✚ Sv. Jiří Vítězný
11. květen (24. květen) – ✚ Sv. Cyril a Metoděj, ap. Slovanů; sv. Rostislav
24. červen (7. červenec) – ✚ Narození sv. Jana Křtitele
25. červen – ✚ Muč. Orosia (Dobroslava), princezna velkomoravská
29. červen (12. červenec) – ✚ Sv. apoštolé Petr a Pavel
5. červenec – sv. Cyril a Metoděj (*státní svátek*)
20. červenec (2. srpen) – ✚ Sv. prorok Eliáš
27. červenec (9. srpen) – ✚ Sv. Pantelejmon. Svatí Pětipočetníci
(Kliment, Angelár, Gorazd, Naum a Sáva)
6. srpen (19. srpen) – ✚ PROMĚNĚNÍ PÁNĚ
15. srpen (28. srpen) – ✚ ZESNUTÍ PŘESV. BOHORODICE
29. srpen (11. září) – ✚ Stětí sv. Jana Křtitele
1. září (14. září) – ✚ Nový církevní rok (léta světa 7534)
4. září – ✚ Sv. Gorazd, biskup český a moravsko-slezský
5. září – Svatí novomučedníci čeští
8. září (21. září) – ✚ NAROZENÍ PŘESV. BOHORODICE
14. září (27. září) – ✚ POVÝŠENÍ SVATÉHO KŘÍŽE
16. září (29. září) – ✚ Sv. Ludmila Česká, ct. Prokop Sázavský
28. září – ✚ Muč. panna Orosia (Dobroslava), princezna velkomoravská
a aragonská
28. září (11. říjen) – ✚ Sv. Václav, mučedník, kníže český
1. říjen (14. říjen) – ✚ Záštitá přesv. Bohorodice
26. říjen (8. listopad) – ✚ Sv. Dimitrij Soluňský
28. říjen – ✚ Sv. apoštolům rovný Rostislav, kníže moravský
8. listopad – (21. listopad) – ✚ Sbor archanděla Michaela
21. listopad (4. 12.) – ✚ UVEDENÍ PŘESV. BOHORODICE DO CHRÁMU
6. prosinec (19. prosinec) – ✚ Sv. divotvorce Mikuláš Myrlicejský
25. prosinec (7. leden) – ✚ NAROZENÍ PÁNĚ
26. a 27. prosinec (8. a 9. leden) – sváteční dny k Narození Páně

POSTNÍ DNY

Jednodenní půsty:

- středy a pátky po celý rok (s níže uvedenými výjimkami)
- den před svátkem Bohozjevení (Zjevení Páně) (5. / 18. ledna)
- den Stětí sv. Jana Křtitele (29. srpen / 11. září)
- den Povýšení Svatého Kříže Páně (14. / 27. září).

Půsty vícedenní:

- **Velký půst:** od čistého pondělí do Velké soboty, resp. do paschální půlnoci – ve starém a smíšeném kalendáři (tj. ve starostylní paschálii) **od 3. 3. do 19. 4.** {v nové paschálii od 3. 3. do 19. 4.}
- **petropavlovský půst:** od pondělí po neděli všech svatých do dne před

svátkem sv. Petra a Pavla:

- ve starém kalendáři (juliánském): **od 16. 6. do 11. 7.**
- ve smíšeném kalendáři: **od 16. 6. do 28. 6.**
- {v nové paschálii: od 16. 6. do 28. 6.}
- **půst před Zesnutím přesv. Bohorodice:** 14 dní před tímto svátkem **od 1. / 14. do 14. / 27. srpna**
- **filipovský půst (před svátkem Narození Páně):**
dle starého kalendáře: **od 28. listopadu k Narození Páně (7. 1.)**
dle nového kalendáře: **od 15. listopadu k Narození Páně (25. 12.)**

Výjimky – doby bez půstu (*není půst ani ve středu a v pátek*)

- Od svátku Narození Páně do předvečera Zjevení Páně (4. / 17. ledna)
- Týden po neděli celníka a farizeje: **od 10. 2.** {nová paschálie: od 10. 2.}
- Světlý týden po Pasše (1. popaschální týden do Tomášovy neděle)
- Týden svatodušní (od neděle Padesátnice do neděle všech svatých)

Zvláštní postní případ syrného týdne: týden syropustní (poslední před Velkým půstem) – v tomto týdnu se už nejí maso, ale vejce a mléčné výrobky se používají i ve středu a v pátek.

V obdobích půstů či svátků se nemají konat svatby a slavnosti.

DNY ZVLÁŠTNÍCH VZPOMÍNEK NA ZESNULÉ

- **Masopustní zádušní sobota** tzv. „roditelská“ (tj. modlitby za předky): 22. 2. dle staré paschálie {22. 2. dle nové paschal.}
- **Velkopostní – 2., 3. a 4. „roditelská“ sobota:** 15. 3., 22. 3. a 29. 3. dle staré paschálie {15. 3., 22. 3. a 29. 3. dle nové paschálie}
- **Radonice:** 29. 4. dle staré paschálie {29. 4. dle nové paschálie}
- **Trojická „roditelská“ sobota:** 7. 6. dle staré pasch. {7. 6. nové pasch.}
- **Stětí Jana Křtitele – památka padlých:**
11. září dle juliánského kalendáře / 29. srpna dle nového kalendáře
- **Dimitrijevská sobota:** 8. listop. starého kalend. / 25. 10. nového kalend.

Údaje z pohyblivého kalendáře pro rok 2026

Pravoslavná Pascha je 12. dubna. *Občanské velikonoce {novostylní Pascha} jsou 5. dubna.* Pravoslavná paschálie [starý kalendář]:
Neděle celníka a farizeje: 1. II. Neděle syropustní (začátek Velkého půstu): 22. II. Neděle Květná: 5. IV. Neděle Paschy: 12. IV.
Nanebevstoupení Páně: 21. V. Neděle Trojice (svatodušní): 31. V.
Délka petropavlovského půstu: 34 dní. [21 dní]

Intronizační proslov vladyky Izaiáše

Vaše Blaženosti, Vaše Vysokopřeosvícenosti, vážení hosté, důstojní otcové, v Kristu milovaní bratři a sestry!

Vstal z mrtvých Kristus!

Naše eparchie se letos na prahu Velkého půstu rozloučila se svým bývalým eparchiálním biskupem, vladykou Simeonem, kterého jsme si všichni vážili a milovali ho. Olomoucko-brněnská eparchie mu vděčí za mnohé a všichni budeme jistě s modlitbou vzpomínat. Vladyka Simeon nám byl známý svou mírností, vlídností, zdvořilostí a smířlivostí. Byl to muž opravdové víry. Snažil se dosáhnout vzájemného porozumění všech jemu svěřených duchovních oveček a přál si, aby v eparchii vládl mír a spolupráce.

Dle vůle nedávného eparchiálního shromáždění se dnes aktem intronizace stávám novým eparchiálním biskupem po našem milovaném vladykovi Simeonovi, a při této příležitosti bych především rád prohlásil, že chci pokračovat v jeho práci a navázat na jeho odkaz. Přeji si, aby zde na Moravě dále rozkvétala tradice svatého vladyky Gorazda, abychom ji společnými silami rozvíjeli tak, jak si to náš svatý mučedník přál. Budu se snažit, aby eparchie žila modlitbou, bohoslužbami, pastýřskou a misijní prací.

Dále bych si přál, aby pokračovala spolupráce všech farností, abychom případné problémy společně řešili. Budu vždy naslouchat vašim názorům, návrhům i žádostem. Všichni máte u mne stále dveře otevřené. Budete-li mít jakýkoliv problém, přijďte a probereme, co by se s tím dalo činit.

Budu usilovat o dobré vztahy se všemi duchovními a prosím Vás o Vaši lásku a obvyklou kněžskou poslušnost, aby takové vztahy byly možné. Zároveň Vás prosím, abyste vytvářeli přátelské vztahy i vzájemně mezi sebou.

Všechny žádám a prosím o vytrvalé úsilí za zachování posvátné církevní jednoty a o upřímné jednání. Církvi vždy nejvíce ubližovaly intriky, vzpoury, zákulisní pikle, pomluvy, tajnosti a neupřímnost. Takové jednání je vždy v rozporu s křesťanskou morálkou a hlavně je takové chování neslučitelné s bratrskou láskou, kterou po nás žádá Ježíš Kristus. Láska je spolu s vírou tou hlavní vlastností církevního života, podle toho nás poznají, že jsme Kristovi učedníci. Ze své strany vám slibuji tuto otevřenost a lásku, a prosím vás, abyste se i vy stejně chovali k sobě vzájemně i ke mně. Tak překonáme všechny případné těžkosti.

Rozkvět církve vždy vychází ze zachovávání kanonické jednoty, křesťanské pokory a lásky. Naše eparchie však byla v posledním období poškozena a zraněna různými rozkoly. Rád bych tímto pozval k návratu všechny, kteří se z jakýchkoliv důvodů v uplynulém období oddělili od kanonické správy naší eparchie. Prosím je o to. Má náruč je jim otevřena a přijdou-li ke mně s pokáním, nikoho nevyženu ven.

Na závěr bych rád znovu poděkoval těm, kteří mi dali svůj hlas. Děkuji biskupům posvátného synodu, zde přítomným za provedení aktu intronizace, všem přítomným děkuji za účast a dalším za jejich pozdravy. Chci být vlídným a láskyplným pastýřem všem duchovním i věřícím v olomoucko-brněnské eparchii. Pokud jsou v eparchii křesťané, kteří mají vůči mně nějaké výhrady, dovoluji si doufat, že časem získám i jejich důvěru.

Prosím všemohoucího Boha a našeho milostivého Spasitele Ježíše Krista, aby daroval naší eparchii mír a jednomyslnost, rozvoj a duchovní prospívání ke spáse všech.

V pokoře

† *Izaiáš, biskup olomoucko-brněnský*

V Olomouci 18. května 2024

Život a dílo vladyky Simeona

Za arcibiskupem Simeonem: * 12. 2. 1926, † 19. 3. 2024

 úterý večer 19. března 2024 se uzavřela kniha pozemského života arcibiskupa Simeona. Vladyka Simeon, arcibiskup olomoucko-brněnský byl v průběhu svého životního působení významný pravoslavný teolog, vysokoškolský pedagog, překladatel, spisovatel a hlavně duchovní pastýř, který má za sebou bohatý život a rozsáhlé dílo.

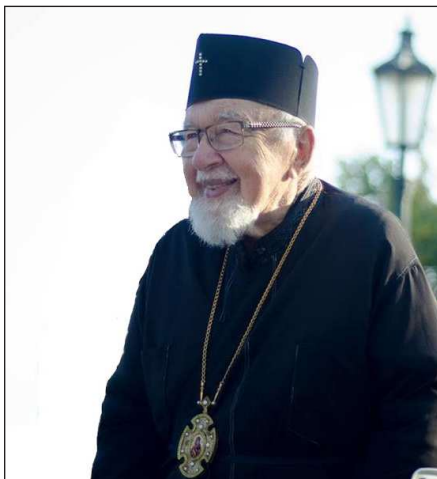
Vladyka Simeon, křestním jménem Radoj Jakovljevič, se narodil v roce 1926 v Praze do smíšené srbsko-české rodiny. Dětství strávil spolu se svými dvěma bratry v Záhoří u Svatojánských proudů, kde měl jeho otec, inženýr Milutin Jakovljevič, pronajatý statek. Po obecné škole ve Slapech nad Vltavou chodil do reálného gymnázia v Karlíně, kde také maturoval. Doplňující maturitu z latiny a filozofie složil v roce 1945 na reálném gymnáziu v Praze – Truhlářské ulici. Hned poté nastoupil na studium teologie na Karlově Univerzitě. Letní semestr roku 1947 strávil na teologické fakultě Bělehradské univerzity, nicméně ještě téhož roku odešel studovat na Leningradskou duchovní akademii, kterou ukončil v roce 1953 obhájenou prací Pravoslavné učení o spáse v díle patriarchy Sergije. V době svého leningradského pobytu začal také veřejně publikovat. První článek vyšel v Hlasu pravosláví v roce 1948 pod názvem Dopisy českého bohoslovce z SSSR.

Po návratu do vlasti se stal vladyka Simeon v roce 1953 hospodářským tajemníkem

prešovské eparchie a zároveň začal vyučovat na tamní teologické fakultě. Mezi jeho předměty patřily zprvu patrologie a homiletika. Po onemocnění archimandrity Jana (Kuchti-na) převzal rovněž výuku Starého zákona. Starozákonní biblistika se stala jeho výsostnou disciplínou. K jejímu rozvoji přispěl cennými studiemi, překlady do češtiny i samotnou pedagogickou prací. Jeho erudované přednášky a náročné zkoušky pomohly formovat generace studentů, kteří pod ním absolvovali starozákonní biblistiku od padesátých let až do nedávné minulosti, kdy vladyka Simeon navzdory svému věku bravurně přednášel na detašovaném pracovišti prešovské fakulty v Olomouci.

Roku 1958 se oženil s Růžnou Slámo-

vou. V září roku 1958 se vладыka oženil, v listopadu byl metropolitou Janem vysvěcen na diakona a 25. prosince v katedrálním chrámu sv. Cyrila a Metoděje v Praze na kněze. V létě následujícího roku byl donucen slovenskou státní správou k odchodu z prešovské fakulty. Nastoupil na kněžskou službu místo svého těžce nemocného tatínka v Mariánských Lázních (kde pak působil čtyřicet let). Zde se mladým manželům narodila jediná dcera Bohdanka. Kromě místní církevní obce, již tehdy složené z různých národností (vedle Čechů z Volyně ji tvořili Rusové, Ukrajinci a Bulhaři), pastýřsky pečoval o věřící z nedalekého Těšova a Teplé. Obzvláště rád se vладыka věnoval vzdělávání dětí. Vyučoval náboženství ve školách i rodinách, pořádal vánoční a velikonoční besídky, pro něž skládal program, organizoval poutě, výlety a letní tábory. V letech 1967 a 1976 musel vладыka čelit vyšetřování ze strany komunistické moci. Hrozilo mu odebrání státního

souhlasu a zákaz služby. Teprve „Boží pomoci a intervencí věřících“ — jak napsal jeho přítel, otec Jan Křivka — se podařilo vладыku na místě mariánskolázeňského duchovního správce udržet.

V roce 1962 absolvoval dálkové studium překladatelství na Vysoké škole ruského jazyka a literatury v Praze. Jeho odborné překlady začaly vycházet v církevním tisku. V roce 1969 ho pak vyzval profesor Miloš Bič k účasti na Starozákonní překladatelské komisi, která připravovala ekumenický překlad Písma svatého. Po jeho vydání skupina pracovala na překladu starozákonních pseudoepigrafů. V roce 1982 vладыka Simeon obhájil na pravoslavné teologické fakultě v Prešově disertační práci Izajášův Ebed Jahve a smysl jeho utrpení. Následně se pravidelně účastnil kongresů Mezinárodní organizace pro studium Starého zákona a zastupoval československou pravoslavnou církev v dialogu se starokatolíky a luterány.

V průběhu 80. let koná práci hlavního redaktora časopisu Hlas Pravoslaví. Hned po pádu komunismu usiloval v roce 1990 o založení pravoslavné teologické fakulty v Čechách; po prvním ročníku, konaném v Mariánských Lázních, byl studijní obor pravoslavné teologie začleněn do programu Husitské teologické fakulty v Praze a vладыka Simeon se stal jejím řádným pedagogem se specializací na starozákonní exegezi.

V roce 1996 ovdověl. O dva roky později byl zvolen pomocným biskupem pražské eparchie. Vysvěcen byl 21. června 1998 v katedrálním chrámu sv. Cyrila a Metoděje v Praze. V neděli 9. dubna 2000 byl slavnost-

ně intronizován v katedrálním chrámu sv. Gorazda v Olomouci na biskupa olomoucko-brněnského. Titul arcibiskup mu byl udělen v roce 2006. Během téměř čtvrt století své biskupské služby na Moravě vladyka Simeon navázal plodně na své předchůdce: budoval chrámy, vysvětil mnoho nových kněží, staral se o věřící i v té nejzapadlejší obci. Do toho přednášel, psal, publikoval.

S podzimem jeho života se objevují i zdravotní komplikace. Tyto mu však nijak nebrání v jeho literární a duchovní tvorbě a to až do téměř posledních chvil jeho pozemského života.

Jako pastýř kladl zvláštní důraz na český charakter místního pravoslaví. Byl také znám jako hlasatel mravní čistoty, kterou považoval za druhý nejdůležitější rys křesťanského života (hned po čistotě víry). Byl zastáncem liturgické prostoty, co se vnější formy týče, s důrazem na vyniknutí vnitřního duchovního obsahu bohoslužeb.

Jeho literární dílo zahrnuje pastorační listy, odborné studie, exegetické články, kázání, úvahy, vysokoškolská skripta, překlady, knižní monografie, ale i beletristické texty. Od konce čtyřicátých let publikoval vladyka v pravoslavném církevním tisku stovky článků. Podstatnou část z nich tvoří příspěvky na starozákonní témata a texty věnované dětem. Kromě toho však byly publikovány jeho články povahy liturgické (Svaté tajiny, Archijerejská svatá liturgie), misiologické (Křesťanská misie a evangelizace v dnešním světě), hagiografické (sv. Olga, sv. Makarios, sv. Sáva Srbský, Odkaz světců), bioetické

(O přerušení těhotenství), historické (Češi na Athosu) ad. Stranou nemohou zůstat ani medailony osobností (patriarcha Sergij, archimandrita Sávva, prof. Jan Heller, otec Pavel Axman), zprávy z církevního života či úvahy na různá duchovní témata.

Již v padesátých letech vydal vladyka na prešovské fakultě exegetická skripta k téměř celé Bibli (kromě knih Mojžíšových). Z vladykových překladů uvedme články Georgije Florovského Pravoslavné bohoslužebné zpěvy a jejich skladatelé či archimandrity Vladimíra Evangelní zákon vydaný Spasitelem.

- V roce 1990 pak vladyka připravil k vydání knihu archimandrity Sávvy Život našeho Pána Ježíše Krista.

- Z knih samotného vladyky jmenujme sbor vánočních povídek Doteky odjinud (2000),

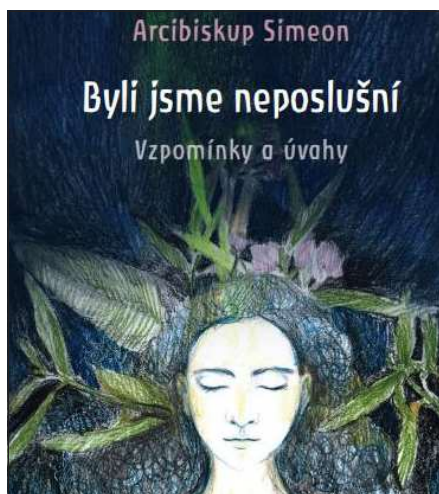

- evangelijní úvahy Ježíšův příchod – Evangelní dějiny (2004)
- a monografii Tajemství starozákonního proroctví Izajášův Ebed Jahve a smysl jeho utrpení (2005).
- Kromě toho časopisecky publikoval i několik básní.
- V r. 2014 vydal knihu „Neděle s Ježíšem“, která je sbírkou jeho nedělních kázání a dočkala se velkého úspěchu mezi věřícími.
- V r. 2016 vyšel vладыkův překlad knížky patriarchy Sergije (Stragorodského) Pravoslavné pojetí spásy. Toto dílo kdysi přispělo k obnovení svatootcovského učení a tradiční pravoslavné teologie v Rusku.
- V r. 2019 vydává vладыka Simeon knížku Adam pláče. Vypráví v ní starozákonní příběhy knihy Stvoření.
- Následně v r. 2018 vychází další vладыkova

knížka Byli jsme neposlušní, což je knížka vzpomínek a úvah z prvního desetiletí jeho biskupské služby na Moravě. Zabývá se tématy, které jej trápily, a považoval za potřebné se k nim vyjádřit.

- Nakonec v r. 2022 vychází – bohužel poslední – knížka od vладыky Simeona Adam pláče dál. Je to pokračování knihy vладыky Simeona „Adam pláče“.
- Kromě toho vydal vладыka při svém působení na Moravě i vlastní úplný český překlad modliteb palestinských otců v modlitebníku nazvaném Od spánku do spánku.
- Vedle toho vладыka napsal věřícím i duchovenstvu k aktuálnímu dění v církvi 16 pastýřských listů a psal pro eparchii také svá vlastní vánoční a paschalní poselství.

Vysvětlil mnoho nových duchovních, aby obsadil osiřelé církevní obce. Na setkáních s kněžími neustále nabádal své duchovenstvo, aby se v každé církevní obci systematicky vyučovalo náboženství. Pozoruhodným

rysem osobnosti vладыky byla jeho fenomenální paměť. Všechny nás stále udivoval svými podrobnými vzpomínkami na vše, co v průběhu života zažil, a tak byl cenným pramenem autentického historického svědectví o mnohých obrázcích z dějin místní církve. Svěží mysl si zachoval téměř až do svého posledního dne.

Vladykovo celoživotní dílo – literární, teologické, pastorační – je důkazem o Boží věrnosti svému služebníku, přes všechna příkoří, zkoušky a těžkosti, kterými musel projít. Je naplněním slov proroka Izajáše, jež v eumenickém překladu znějí:

„Půjdeš-li přes vody, já budu s tebou, půjdeš-li přes řeky, nestrhne tě proud, půjdeš-li

ohněm, nespálíš se, plamen tě nepopálí. Neboť já Hospodin jsem tvůj Bůh, Svátý Izraele, tvůj Spasitel.“ (Iz 43,2–3)

Vladyka Simeon od nás odchází na věčnost v úterý dne 19. 3. 2024 ve věku 98 let. Naše pozemská církev ztrácí v osobě vладыky Simeona výjimečnou osobnost. Všichni jsme v něm měli laskavého duchovního otce, který téměř žádné prosbě nedokázal říci ne. V jeho osobě ztratila olomoucko-brněnská eparchie laskavého, trpělivého a vysoce vzdělaného archijereje, který si dokázal získat moravské duchovní a věřící. Na našeho vладыku budeme i nadále vděčně pamatovat v modlitbách i ve svých osobních vzpomínkách.

Věčná budiž jeho památka!

Křtí se služebník Boží...

Poučení křtěncům a kmotrům

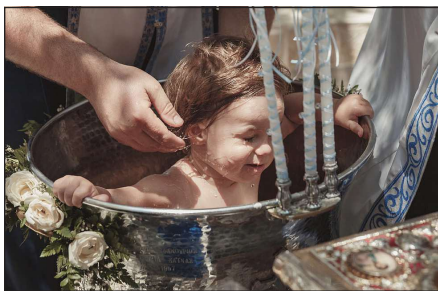
V životě Církve i pravoslavných rodin jsou zvláštní okamžiky naplněné radostí a gratulacemi. Součástí takových dnů bývá i hostina a setkání příbuzných. Jedním z takových je křest dalšího člověka, který se tím stává součástí tajemného Těla Církve. Připomeňme si, co je na této události podstatné, aby nebylo to důležité zastíněno tím nepodstatným a druhořadým.

Křest je znovuzrození, které Církve koná podle příkazu Pána Ježíše Krista, a při tom se přivtěluje další lidská osoba do posvátného společenství lidí, vedených Spasitelem vzhůru do Království Božího.

Sem na zemi se rodíme k životu vezdejšímu ze své pozemské matky a otce, abychom zde

prožili své desítky let. Leč i kdyby tento život trval třeba 120 let, jednoho dne skončí, neboť vše v tomto světě pomíjí, jak nás učí kniha Kazatel v Písmu svatém. **Křtem se však narodíme k jinému životu a do jiné existence.** Při křtu se v člověku něco podstatného změní, je do nás zaseto semínko budoucího nesmrtelného života. Křtem se rodíme k životu nepomíjajícímu, k životu v Boží blízkosti, v náruči Kristově.

Je to nekonečný a blažený život, který pro nás připravil Pán Ježíš svým narozením v Betlémě, celým svým pozemským životem, nakonec přijetím utrpení a muk, ukřižováním, když vzal na sebe naše hříchy. Při svém vzkříšení naše lidství, které na sebe vzal v Betlémě, očistil

a spojil opět s Božstvím, toto zbožštěné lidství nabízí nám všem. Volá nás, ať v sobě odložíme starého hříšného a hynoucího Adama, a nahradíme ho lidstvím Nového Adama, lidstvím zbožštěným. Všechny plody tohoto svého spásonosného díla Pán uložil do své Církve, kde toto Kristovo nové lidství získáváme. Zde se nabízejí ony plody všem jako léky nesmrtelnosti.

Křest vykonává církev na základě povelu Pána Ježíše: „**Jděte a křtíte všechny národy** ve jméno Otce i Syna i Ducha Svatého, učíte je zachovávat všechno, co jsem vám přikázal. A hle, já jsem s vámi po všechny dny až do skonání světa.“ (*Mat 28,19–20*) Jak důležitý je křest pro věčnou spásu nám zjevují slova Ježíšova určená učenci Nikodémovi: „Amen, amen, pravím tobě, nenarodí-li se kdo znovu, nemůže spatřit království Boží ... nenarodí-li se kdo z vody a z Ducha, nemůže vejít do království Božího.“ (*Jan 3,3–5*)

Starobylé slovo „křest“ znamená „ponořit“. Proto kněz ponořuje křtěnce třikrát do vody ve jméno Boží Trojice, jak to žádá sám Pán (viz výše). Trojí ponoření je také znamením třídního pohřbení Kristova a třetího dne zmrtvýchvstání. Naznačuje se tím, že v nás křtem začíná umírat staré, hříchem Adamovým poškozené lidství, abychom sjednocením s Kristem vstali z mrtvých k novému bezhříšnému životu. Právě

toto tajemství, které se s námi děje, je obsahem celého následujícího života v Církvi. Počínaje křtem a myropomazáním se působením přijímání svatých Tajin stále spojujeme s Kristem.

Apoštol v Písmu o tom píše: „Nevíte snad, že všichni, kteří jsme pokřtěni v Krista Ježíše, byli jsme pokřtěni v jeho smrt? Byli jsme tedy křtem spolu s ním pohřbeni ve smrt, abychom – jako Kristus byl vzkříšen z mrtvých slavnou mocí svého Otce – i my vystoupili na cestu nového života. Jestliže jsme s ním sjednoceni, protože máme účast na jeho smrti, jistě budeme mít účast i na jeho zmrtvýchvstání. Víme přece, že starý člověk v nás byl spolu s ním ukřižován, aby tělo ovládané hříchem bylo zbaveno moci a my už hříchu neotročili. Vždyť ten, kdo zemřel, je vysvobozen z moci hříchu. Jestliže jsme spolu s Kristem zemřeli, věříme, že spolu s ním budeme také žít. Vždyť víme, že Kristus, když byl vzkříšen z mrtvých, už neumírá, smrt nad ním už nepanuje. Když zemřel, zemřel hříchu jednou provždy, když nyní žije, žije Bohu.“ (*Řím 6,3–10*)

Součástí obřadu svatých Tajin křtu a myropomazání je **průvod kolem křtitelnice**. Kněz vede kmotra nesoucího dítě, za kterým kráčí další kmotr s křestní svící, a pak jdou rodiče; třikrát

pomalu kráčí kolem křtiteľnice za zpěvu verše z listu sv. Pavla: „Kteřížkoliv v Krista pokřtěni jste, Krista jste oblékli.“ (Gal 3,27) Pokud je křtěnec dospělý, kráčí sám za knězem, má na sobě bělostné roucho, drží svou rozžatou svíci; jsou to jeho první kroky v křesťanském životě. Je to symbol pohybu člověka na duchovní cestě směrem k Božímu Království. **Kruh, který průvod opisuje, je znamením věčnosti,** do níž tyto kroky vedou; a kráčení kolem svaté vody je obrazem správného způsobu křesťanského života, který se má otáčet kolem služby Bohu, Kristus musí být osou veškerého křesťanského života, jenž je dosahováním svatosti. Trojí obcházení křtiteľnice je výmluvným symbolem našeho Boha, který přebývá ve Svaté Trojici, v jednotě jejich Božských Osob, a právě k nim vede cesta, na níž dnes křesťan vykročil. To je odkaz na Církev, ve které mají být všichni věřící sjednoceni v společné víře a vzájemné lásce tak, jak je společenství Církve předobrazeno věčnou jednotou Trojice.

Křtem vstupujeme do Církve, abychom tyto léky mohli užívat a dosáhnout spásy v nebeském Království. Při křtu se stává vše, co pro nás Kristus svým křížem a vzkříšením získal, našim dědictvím. Pokřtěný člověk získává volný přístup ke všem Tajinám, dostává se mu účasti na požehnání a na všem, co se v Církvi pro naši

spásu děje. Veškerý tajemný vnitřní život Církve je jakoby jednou mnohonásobnou Tajinou, skrze kterou Bůh léčí lidskou duši – přivádí ji od záhuby k věčné blaženosti. Nyní jde však o to, aby nezůstalo jen při křtu, ale aby pro nás byl křest jako otevřená brána do Církve, a my, touto branou procházejíce, žili církevním životem, a tím si přisvojili Kristovu spásu.

Malé miminko, aby mohlo růst a sílit, potřebuje krmit. To všichni chápou, jenže často se zapomíná, že právě tak křestní vodou obrozená lidská duše potřebuje nyní růst a sílit, a také ona potřebuje potravu, ovšem duchovní. Tento duchovní pokrm dostává v Církvi. Jsou to svaté Tajiny, modlitba, výuka ve zbožnosti a v křesťanském způsobu života. Jako semínko zaseté do půdy potřebuje vláhu zespoda a světlo shůry, tak i duše křesťana, do které bylo při křtu zaseto Boží setba, potřebuje světlo shůry, tím je Boží blahodať, a vláhu ke kořenům a tou je lidská snaha. Po křtu je potřeba zajistit pro duši obojí, aby setba Božího Království vzrůstala do výše. O to se musí postarat především kmotr a věst svého křtěnce ke zbožnému životu a k výuce o křesťanských ctnostech. Zvláště u dětí je to důležité.

Od nejstarších dob Církev požadovala, aby **křtěnec měl svého kmotra,** který se jednak zaručí za adepta křtu, že je připraven vstoupit do

Církve, že přijal a správně chápe víru Církve a že je schopen přebývat v lásce a jednomyslnosti s ostatními křesťany v církevním společenství (tak chápala podmínky ke křtu prvotní církev; viz o tom sv. Justin Filosof, 2. stol.). To se týká dospělých křtěnců.

Podle jiného starokřesťanského svědectví (Hermův Pastýř) jsou (a byli i tehdy) věřící, kteří nebyli schopni v jednomyslnosti a pokoře budovat s ostatními církevní společenství. Hermovi se dostalo zjevení, ve kterém viděl lidi v podobě živých kamenů – kvádrů, z nichž andělé stavěli budovu (věž) Církve. A ty, které nebyly použitelné, protože byly neotesané a nezapadaly nikam do stavby, zůstávaly rozházeny kolem stavby bez užitku a některé takové pak andělé vyhazovali do propasti. Z toho vidíme, jak je důležité, aby byl dospělý adept křtu připraven k životu v Církvi.

V případech křtu dětí se kmotři zaručují za to,

že dítě bude vychováno v křesťanské víře a vyrostle z něj pravoslavný křesťan. Není to žádná formalita. Bez kmotrů není křest možný (výjimkou jsou vysloveně nouzové případy; pokud by při křtu nebyl kmotr přítomen, stává se kmotrem sám kritický kněz, který se tím stává odpovědným za křtěnce).

Dítě je křtěno dle víry Církve (dle kartag. sněmu); viz uzdravení služebníka setníka, či mrtvici raněného na základě víry prosebníků.

Každý křtěnec má mít nejméně jednoho kmotra (stejného pohlaví), musí to být pravoslavný křesťan, který se snaží o zbožnost a vede život v Církvi. Musí být plnoletý. Neměl by to být nikdo z okruhu blízkých příbuzných. Někdy je zvykem, aby kmotři byli dva – tzv. křestní rodičové; není to nutné, ale nelze proti tomu nic namítat. Křtem vzniká mezi kmotry a kmotřencem (tj. křtěncem) duchovní příbuzenství, které se v pravoslavné církvi chápe velice vážně, a proto si kmotr nikdy v budoucnu nesmí vzít svou kmotřenku za manželku (a žena – kmotra se nesmí vdát za svého kmotřence). Zatímco kmotři musí být pravoslavné víry, u rodičů se to nepožaduje, stačí jejich souhlas s křtem – musí však slíbit, že budou všestranně napomáhat, aby dítě vyrostlo jako pravoslavný křesťan, a že nebudou kmotrům bránit vykonávat jejich duchovní péči, která bude z velké části spočívat na jejich ramenou.

Kmotři nesou před Církví i před Bohem odpovědnost za své křtence. Je to vážná věc, neboť pokud by se vinou kmotra či kvůli jeho lhostejnosti dítě duchovně ztratilo, bude z jeho rukou Bůh žádat duši dítěte.

Při křtu dětí má kmotrovství zvláštní význam. Kmotři dohlíží na duchovní výchovu dítěte a v případě potřeby ji berou do vlastních rukou (k tomu jim rodiče udělují souhlas tím, že jim dovolili stát se kmotry). Především musí kmotři dohlédnout, aby se dítě po křtu dostalo k prvnímu svatému přijímání (teprve tím, je křest završen, jak se to zřetelně praví v modlitbách obřadu křtu). Dále musí dohlížet, aby se dítě v útlém věku dostávalo co nejčastěji k svatému přijímání. Po dosažení 6 – 7 let musí kmotři dohlédnout, aby dítě začalo být vzděláváno v pravoslavné víře

– tj. zajistit jeho účast na výuce náboženství. V dobách dospívání mu být nablízku a podporovat je v tomto složitém období, aby zachovalo věrnost pravoslavné víře. Dítě i dospělý křesťan, který z něho vyroste, musí vždy vědět, že má svého kmotra a že na něj může v jakékoli záležitosti obrátit a že mu jeho kmotr dle možností pomůže. A konečně, kmotr se musí po celý svůj život za svého kmotřence modlit.

O svaté Tajině manželství

Velké tajemství, které vztahují na Krista a na Církev

Není asi nutno podrobně dokazovat, že manželství je dnes v krizi. Stačí poukázat na sta-

tistiku. V polovině 20. století končilo u nás rozvodem 10% všech manželství, v roce 1975 se

rozvodovost pohybovala již okolo 30%. Historické maximum, necelých 66% manželství končících rozvodem, bylo zaznamenáno v roce 2010. V roce 2020 se rozvodovost v ČR pohybovala okolo 47%, což je průměr EU. Určité snížení počtu rozpadnutých manželství si lze vyloučit tím, že kdo dnes vůbec vstoupí do manželství, pořádně si to rozmyslí; velká část potenciálních adeptů na manželský život je svedena z cesty různými trendy: singels, homosexualita, různé genderové novoty a podivnosti; ještě nebezpečnější je však skutečnost, že současní mladí lidé jsou jaksi nepřipravení, zastydlí nezralí a vlastně neschopní pevného vztahu (viz bydlení dospělých lidí u rodičů, říká se tomu „mama-hotel“, nebo zkušenosti prodejců realit, kteří uvádějí, že největší zájem je o malé byty pro jednotlivce), takže i ti, kteří touží po manželském životě a založení rodiny, si jen obtížně hledají protějšek, s nímž by mohli své přání uskutečnit. Výjimkou jsou v Evropě Polsko, Řecko, Itálie, Srbsko (rozvodovost u všech 22 – 25%). To však neznamená, že by situace v tradičně pravoslavných (či katolických) zemích byla nutně výrazně lepší: v Rusku byla v r. 2010 rozvodovost 51% (strmě narůstá – dnes je nejméně o 10% vyšší), Ukrajina – 42%, Bulharsko – 47%.

A rozpadem manželského vztahu to nekončí, protože následky nesou i děti. Jen málo dětem u nás po rozvodu zůstává péče obou rodičů (5 %), to představuje obrovský podíl dětské populace postižené ztrátou jednoho rodiče. Tuto zátěž pak budou přenášet i do dalších generací. **Manželství má dnes proti sobě spoustu nepřátel** – celý stav a mentalita společnosti manželství nepřeje a spíše pracuje na jeho rozbití. Jsme vymírající civilizace. Takže v boji za zá-

chranu našich mladých lidí pro manželství nesmíme napáchat příliš mnoho chyb.

Katolíci i pravoslavní potvrzují, že dle statistik nemá církevní požehnání uzavíranému manželství samo o sobě žádný vliv na rozvodovost v chrámu uzavřených sňatků. Bohužel. Byli bychom rádi, kdyby k pevnému manželství stačilo, aby snoubenci přišli do chrámu a kněz nad nimi vykonal obřad, jenže není tomu tak. Podobně jako samotné svaté přijímání nemusí ještě člověka spasit, ba dokonce mu může i ublížit, když se k němu nepřipravíme, a může být i odsouzení, jak všichni dobře víme, tak i pro Tajinu sňatku jsou potřeba určité okolnosti, aby byla účinnou a blahodárnou. Snoubenci mají být poučeni o tom, co vlastně znamená manželský život, a hlavně se mají nadále účastnit církevního života, aby se stále poučovali a zdokonaľovali v křesťanské praxi, bez níž je manželský vztah nedokonalý, chatrný a v ohrožení.

Manželský život je polem duchovního růstu

K pevnému vzájemnému vztahu je nutno, aby oba manželé neustále lidsky i duchovně rostli. Různé těžkosti manželského života, s nimiž se nevyhnutelně střetnou, je mají právě k tomu růstu ponoukat. A vše lze překonat, když překonáme svůj egoismus, což je zároveň předpokladem duchovního pokroku. Manželství je prospěšné duchovnímu růstu právě tím, že nás každodenně učí rozbíjet kámen kolem svého srdce. Když na sebe začnou ega muže a ženy narážet, je to bolestivé. Mimo Církev si lidé často neví rady s touto bolestí, a tak manželé rychle dospějí k názoru, že se k sobě nehodí, a rozcházejí se. V Církvi by však lidé měli vědět, že před bolestí, kterou nám způsobuje egoismus, nikam

neutečeme, a že tato bolest nás nutí „odseknout svou vůli“ (jak tomu říkají svatí Otcové), rozdrtit své ego. Otesávání kamenné krusty svírající srdce je vlastně jedním z principů duchovního života. Tak přichází pravá láska, která znamená obětovat se pro druhého (právě takové lásce nás stále vyučuje Pán Ježíš Kristus). Tou duchovní obětí, kterou máme přinášet Bohu, je právě vzdát se ve prospěch druhého prosazování sebe. A v tomto smyslu je manželství nejlepší školou lásky.

Láska není jen romantický vztah, jak to lidi učí současná povrchní doba. **Milovat znamená obětovat se a nic za to neočekávat.** Boží Syn ukázal, jak Bůh miluje člověka, tím, že se dal přibít na kříž jen proto, aby člověka zachránil pro věčný život. Láska je jen jedna – to platí jak pro lásku Boží, tak i pro lásku lidskou – v principu není mezi nimi rozdíl. Když člověk začne potírat své sobectví, tak stejnou měrou, v jaké přemáhá egoismus, získává lásku. A láska činí člověka

Bohu podobným – obnovuje v nás hříchem ztracenou Boží podobu, jak po nás žádá Písmo svaté. Čím více se manželé podobají Bohu (láskou, trpělivostí, soucitem, odpouštěním, milosrdenstvím), tím blíže se dostávají k Bohu jejich modlitby.

Tím se dostáváme k druhému pilíři, na kterém stojí manželský život, který je upevňován křesťanskou vírou a požehnáním Církve, je-li **společnou službou manželů Bohu.** Někdy přicházejí mladí lidé za knězem s otázkou, jak se ubezpečit, že jejich manželství vydrží. Uprostřed společnosti plné rozvodů se takové otázky nelze divit. Na takové otázky lze odpovědět právě poukázáním na výše řečené: Bude-li Vaše manželství založeno na společné službě Bohu, plnění jeho přikázání, na modlitbě a účasti na církevním životě, pak vás Bůh neopustí. A společná služba Pánu vás přivede i k tomu sebezapření, jak jsme o tom hovořili výše.

Na těchto dvou pilířích je postaveno manželství; tak stojí na dvou nohách jedno manželské duchovní tělo, v němž je sjednocen muž s ženou. **Čím více se muž s ženou přibližují ke Kristu, tím pevnější se jejich spojení stává.**

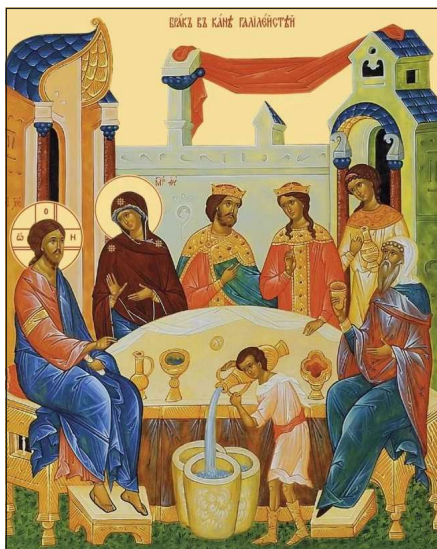
Manželství nutně potřebuje jednotu, kterou je sám Ježíš Kristus. Proto je potřeba, aby se už při samotném uzavření manželství sjednotili muž a žena s Kristem, který svazek dvou lidí promění na jednotu, podobnou jednotě Božských Osob v přesvaté Trojici. Kvůli tomu se svatba kdysi i dnes spojuje se svatým přijímáním (buď v den sňatku, nebo neděli před tím, či lze obřad Tajiny manželství začlenit přímo do průběhu svaté liturgie; viz v závěru Tajiny sňatku na webu pravoslavného downloadu). Skrze Eucharistii se novomanželé sjednocují s Kristem a přes tuto mystickou jednotu se spojují i navzájem.

Na společné cestě

Křesťany – ženicha a nevěstu – spojuje nejen láska jednoho k druhému, ale jejich společná láska k Bohu. Sjednocuje je nejen vzájemný vztah, ale i úmysl společně Bohu sloužit. Tvořice jedno tělo, mají manželé v jednomyslnosti jako by i jednu duši a vzájemnou láskou probouzejí jeden v druhém horlivost, úsilí k zbožnosti. Neboť manželství, jak praví sv. Řehoř Theolog, připoutává lidi více k Bohu, protože lidé žijící v manželství mají více pohnutek obracet se k Němu... Kdo má povinnost starat se o milovanou manželku a děti, ten zápasí v mnohem širším moři života, potřebuje tedy větší pomoc Boží a zároveň on sám začíná víc milovat Boha.

Duchovní rozměr manželství

Křesťané nikdy nechápali svatbu jako uspokojení tělesných vášní, ale mysleli při tom na Boha

a konali Tajinu sňatku v Božím morálním zákoně a ke slávě jeho. Proto si před uzavřením občanského sňatku vyžádali požehnání svého episkopa a jejich úmysl vstoupit do manželství byl předem oznamován v církvi, aby „sňatek byl vykonán v Pánu a nikoliv dle žádostivosti“ (viz o tom např. svt. muč. Ignatios Bohonosce). Od prvních staletí psali o manželství církevní Otcové: „Pravé manželství se uzavírá před tváří Církve, posvěcuje se modlitbou a stvrzuje eucharistií.“

Apoštol Pavel píše: »Muži, milujte své ženy, jako si Kristus zamiloval Církev a sám se za ni obětoval, aby ji posvětil, očistil ji omytím vodou (křtu) skrze slovo, a tak ji před sebou postavil jako Církev slavnou, která nemá poskvrny ani vrásky, neb něco podobného, nýbrž je svatá a bezúhonná. Tak i mužové mají milovat své ženy jako své tělo. Kdo miluje svou ženu, sebe sama miluje. Nikdo nikdy neměl v nenávisti své tělo, nýbrž živí je a pečuje o ně, jako Kristus o svou Církev. Jsme přece částmi jeho těla,

z jeho těla a jeho kostí. Proto opustí muž otce svého i matku svou a přilne k manželce své, a budou ti dva jedno tělo. Je to velké tajemství, které vztahují na Krista a na církev. A tak ať každý z vás miluje svou ženu jako sebe sama, a manželka pak ať má v úctě muže svého.» (Efez 5,25–32)

Hlava rodiny

Písmo dále praví: „Hlavou každého muže je Kristus, hlavou ženy muž a hlavou Krista je Bůh“ ... „Vždyť muž není z ženy, nýbrž žena z muže. Muž přece nebyl stvořen pro ženu, ale žena pro muže“ ... „V Kristu ovšem není žena bez muže, ani muž bez ženy, vždyť jako je žena z muže, tak i muž skrze ženu – všechno pak je z Boha.“ (1 Kor 11,3 a 8,9 a 11,12)

Dnes se často nesprávně vykládají tato slova ap. Pavla o tom, že muž je hlavou ženy, totiž v tom smyslu, že muž přikazuje a žena poslouchá. My však dnes chápeme tato slova především duchovně – muž má být ženě vzorem –

vzorem v lásce, starostlivosti a péči. Muž nesmí zapomenout na svou hlavu, kterou je Kristus, stále se od něj učit a připodobnit se mu v lásce. Žena, když má nad sebou takový příklad lásky, může jej napodobit. Na začátku lidských dějin Adam polevil ve své starostlivé péči o Evu, a ji pak svedl had, který ihned obsadil Adamovo místo; výsledkem byla katastrofa. Křesťanská rodina potřebuje muže, který je na svém místě a neopouští ji.

Říká se, že síla muže tkví v tom, že snáší slabost ženy. **Muž, podle sv. Jana Zlatoústého, skutky i slovy zasévá v domě zbožnost;** a žena nechť dohlíží na dům, ale kromě této povinnosti má ještě náročnější úlohu, aby rodina pracovala pro Boží Království. Muž si má uvědomit, že musí projevovat péči o spásu duše své manželky. Žena má stejnou odpovědnost jako muž za to, aby se vše v rodině dělo k slávě Boží. Starostlivostí o tyto věci nedovolují manželé, aby se k nim přiblížily rozpory, nepřátelství, nenávisť. Za to – a kvůli tomu – posílá Bůh svoji blahodát a slibuje chránit místo jejich přebývání. Prostřednictvím manželství jsou manželé povinni vniknout do života Církve láskou k pravdě (2 Tes 2,10), tj. tak, aby světlo této lásky zazářilo pro ně v celé plnosti a svítlo jim stále.

Manželé budují svůj život na evangeliu a na Božích přikázáních, která je učí novému životu a jsou jim světlem, v němž lze správně řešit životní úkoly a problémy. „Světlem pro mé nohy je tvé slovo, osvětluje moji stezku.“ (Ž 119,105) „Přikázání Hospodinovo je světlem, které osvětluje oči.“ (Ž 18/19,9)

Domácí církev

Manželství je malá církev. Smysl a podstata života Církve je služba Bohu. Každodenní obětí,

která se v této malé církvi koná, je překonávání svého sobectví a soucit s druhým a pomoc jemu. Vzduchem a kadidlem, který naplňuje tuto církev, je vzájemná oddanost a neotřesitelná věrnost. Milosrdnými skutky v této církvi má být neustálé odpouštění.

Každý chrám má svůj základní kámen. Malou církev, o níž hovoříme, budujeme na tom nejvzácnějším kameni, kterým je neposkvrněnost a nevinnost, která se stává pevným a drahocenným základem manželství. Manželé by neměli důvěrně znát nikoho jiného, než jen sebe vzájemně. Proto je tak důležité uchovávat si v mládí čistotu až pro zákonné manželství.

Nelze slovy vyjádřit štěstí manželství, potvrzeného Církví, posvěceného jejími modlitbami a požehnaného Bohem! Štěstí netkví jen ve správném výběru partnera, jak se dnes všeobecně povrchně soudí. Sňatek je totiž uzavírán na nebesích. A manželské štěstí musí být vymodlené.

Vyber si toho, s kým budeš především sdílet svou víru, zbožnost a přijímání svatých Tajin, abyste pak mohli v jednomyslnosti vychovávat k tomu samému i děti. Jeden z příznaků dobrých mravů toho, koho si chceš vzít, je úcta k rodičům. Hledej toho, před jehož dosavadním životem se můžeš s úctou sklonit a koho si budeš vážit pro jeho slova i skutky.

Láska není jen uspokojení, ale především pokorná služba, která dokáže dát smysl lidskému životu spíše, než jakékoli slavné poslání a významné postavení či výdělečné povolání. Žena je spasena rozením dětí (*1 Tim 2,15*), setrvává-li v pravoslavné víře v Boha, ve věrnosti svému muži a děti vychovává v učení Božím.

Jedno duchovní tělo

Svou bohoslužbou Církev zprostředkovává novomanželům blahodatiné síly k setrvání v jednotě společného života, aby byli oba „jedním tělem“ (*1 Mojž 2,24*) a s Církví byli „jedno srdce

a jedna duše“. (*Skut 4,32*) Počátek svého života novomanželé spojují se zjevenou pravdou, tj. Kristem: „Neboť kde se dva nebo tři shromáždili v mém jménu, tam jsem mezi nimi.“ (*Mat 18,20*) Tato Pravda odkrývá podle víry těch, kteří vstupují do manželství, tajemství přítomnosti samého Ježíše Krista mezi nimi, který je korunuje slávou a ctí.

Boží milost se stává „skálou“, na které se rodina buduje, jak již bylo řečeno, jako „domácí církev“ (*Kol 4,15*), „církev podle podstaty svého života“. Právě církevnost dává rodině křídla, pomocí nichž je možno se vznést do horního světa a nasycovat rodinný život blahodatinou láskou k Bohu a k sobě navzájem. Církevnost jim dává klíč ke zbožnému přání čistoty a pečeti oddanosti, která je naprosto nutná k naplnění manželského tajemství a k pokroku ve zbožnosti.

Děti

S pomocí Boží napomáhá manželský svazek lidem silnit ve víře a v jednotě křesťanského života,

aby dosáhli míry plného vzrůstu Kristova – dokonalého člověka. (*Efez 4,13*)

Manželství je posvěcením a současně svatou Tajinou. **V něm se uskutečňuje proměna člověka, rozšíření jeho osobnosti.** Člověk získává, objevuje, nachází nový pohled na život, nové životní pocity a zkušenosti, rodí se do nového světa, ve kterém vládne plnost. Pouze v manželství je možné plné poznání člověka, vidění jiné – druhé – osoby. V manželství se člověk ponořuje do opravdového života, vstupuje do něj skrze druhou osobu. Nachází sebe v druhém. Toto poznání a nový život nám dávají zkusit završující plnost, uspokojení a nasycení, které nás činí bohatšími a moudřejšími.

Tato plnost se prohlubuje ještě tím, že ze dvou lidí, spojených jedním životem, vzniká třetí – jejich dítě, které se má nadále rozvíjet podle zákonů dokonalosti. Avšak když mezi manželi – rodiči – panuje nesoulad a spor, který nejsou schopni překonat, tehdy také dítě bude plodem tohoto sporu a bude jeho pokračováním.

Uvažujeme-li o manželství, musíme zároveň myslet na rození dětí. Děti jsou Božím požehnáním. V dětech se rozvíjí krása matčiny i otcovy duše. **Rození dětí je po blahodati největším Božím darem člověku na tomto světě.**

Prostřednictvím Tajiny manželství je udělována manželům Boží milost i k výchově dětí, které křesťanští rodiče jen napomáhají, jak se o tom vyslovil apoštol Pavel: „Nikoliv já, ale blahodať Boží, která je se mnou.“ (1 Kor 15,10) Andělé ochránci přidělování dětem při svatém křtu na celý život, tajemně, ale při tom citelně, napomáhají rodičům při výchově jejich dětí, když od nich odvracejí různá nebezpečí.

Průvodce obřadem sňatku

Nejprve se v předsíni chrámové koná obřad zasnub, při kterém kněz nasazuje snoubencům prsteny a požehná jim. Pak se vstupuje do lože chrámové. Prsten znamená moc. Dříve služebníci věděli, že když jim ukáže ruka, na které je prsten, aby šli tam, tak tam musí jít. Kdysi nasazoval muž prsten na ruku své ženy, a tím jí dával vládu nad svým domem a domácím hospodářstvím. Dnes při obřadu sňatku kněz v modlitbě připomíná, co všechno se píše v Písmu svatém o prstenech a přikládá se jim zvláštní moc související s mocí Boží pravice. Tedy prsteny jsou i dnes symbolem moci, ale chápeme to tak, že si snoubenci ve vzájemné lásce a důvěře odevzdávají moc jeden nad druhým. Každý z nich má nyní moc druhého člověka potěšit, povzbudit, uzdravit svým slovem, ale má také moc druhého člověka zranit. Tomuto riziku se oba vystavují, protože jejich opatrnost a strach ze zranitelnosti jsou přemoženy vzájemnou láskou. Stejně riziko lásky vzal na sebe i Bůh, když stvořil člověka ze svobodnou vůlí, a tento tvor, jehož Bůh tak

miluje, má moc odvrátit se od Boha a říci mu: „Ne.“ Láska není možná bez tohoto rizika.

Manželský slib

Manželství je svatá Tajina, při které si ženich s nevěstou svobodně před knězem a Církví slibují manželskou věrnost, a při tom se žehná jejich manželskému svazku, jehož předobrazem je duchovní svazek Krista s Církví. Při tom se jim vyprošuje blahodať čisté jednomyslnosti k požehnanému rození dětí a k jejich křesťanské výchově. (Svt. Filaret, metropolita moskevský)

Ti, kdo se chystají k zasnoubení a uzavření manželského svazku, tím berou na sebe slib vzájemné oddanosti, zachování věrnosti a vytvoření pravoslavné křesťanské rodiny. Pán přikazuje manželům, aby žena od muže neodcházela, a muž ať ženu neopouští. (1 Kor 7,10—11)

Kněz se táže postupně obou snoubenců: „Slibuješ (říká jméno) z dobré vůle a pevného rozhodnutí, že zachováš věrnost a oddanost zde přítomné (jméno nevěsty), kterou chceš pojmout za manželku, a že ji budeš projevovat patřičnou úctu, lásku a pomoc?“ A teprve, když oba řeknou: „Ano,“ může se postupovat dál.

Tam, kde je to zvykem, je průběh slibu trošku jiný: ihned po vstupu do chrámu skládají snoubenci manželský slib, při kterém pokládají ruce na Evangelii. Nejprve říká muž hledící do očí své snoubence: „Já (jméno) беру si tebe (jméno nevěsty) za ženu a slibuji ti manželskou věrnost, úctu a že tě neopustím do konce života. K tomu mi pomáhej Bůh, jediný ve svaté Trojici a všichni svatí.“ Poté podobně slibuje nevěsta. (Druhá verze slibu je typická pro Ukrajinu.)

Kněz při této příležitosti koná poučení snoubenců a připomíná, že uzavření manželství je doživotní slib zavazující k zachování vzájem-

né věrnosti a oddanosti i k projevování patřičné úcty, lásky a pomoci. Sňatkem tedy na sebe manželé berou povinnost žít spolu nerozlučně po celý svůj pozemský život v souladu, pokoji, úctě a lásce, vyhýbat se vzájemným sporům, obviňování, ubližování slovy i skutky. Slibují vzájemně si odpouštět a nést společně svůj kříž. Je to náročný úkol, k němuž je nutno si stále vyprošovat Boží požehnání a pomoc. Již při zásnubách však Bůh posílá svého anděla, aby předcházel manžele, chránil jejich svazek a vedl je do Království Božího.

Podle učení pravoslavné církve je uzavření manželství Tajinou, při níž se před knězem

i Církví ženich s nevěstou svobodně zavazují k absolutní a nerozdělitelné manželské věrnosti, kterou si vzájemně slíbí, a poté je jejich manželský svazek požehnán dle způsobu duchovního svazku Krista s Církví, a vyprošuje se pro ně blahodat čisté svornosti, dar požehnaného plození a pomoci ke křesťanské výchově dětí. Rození a výchova dětí je neodlučitelnou součástí manželství, jde o vytváření a pěstování křesťanské rodiny.

Korunovace

Vlastní sňatek se však nevratně uzavírá až při nasazení korun (v Řecku věnců) na hlavy snoubenců se slovy: „Korunuje se služebník Boží (jméno) a oddává se služebnici Boží (jméno), ve jménu Otce i Syna i Svatého Ducha. Amen.“ (Obdobně říká i při nasazení koruny ženě.) Poté kněz je třikrát požehná se slovy: „Hospodine, Bože náš, slávou a ctí spoj a korunuj je!“ Tím se ze snoubenců stávají manželé.

Korunovace je starobylým symbolem vítězství a slávy. Snoubenci jsou oslaveni za zachování předmanželské čistoty a jako vítězi nad

vášněmi a žádostmi těla. Zároveň je korunovací vyjádřena předjímkou budoucího vítězství manželů nad všemi neviditelnými nepřáteli, kteří se budou pokoušet svést je z cesty víry a zbožnosti. Korunovací vyjadřuje Církev svou důvěru, kterou v oba snoubence skládá, a k tomu jim dopředu dává i morální povzbuzení a oporu. To vše budou potřebovat při svém boji s démony, kteří budou útočit na jejich svazek, vyzkouší jeho pevnost ve snaze o jeho roztrhnutí: „Náš zápas totiž není proti krvi a tělu, ale proti vládám, mocnostem a světovládcům přítomné temnoty, proti duchovním silám zla v podnebeských sférách.“ (Efez 6,12) Podle sv. Jana Zlatoústého je manželství „podivuhodná ctnost“ a myslí tím jistě právě ten boj, který budou muset manželé vybojovat.

Dokonce i v případech, kdy nebyla zachována předmanželská čistota, je korunovace znamením vítězství nad vášněmi. Tím, že se novomanželé zaslibují druh druhu a slibují si věr-

nost, odvracejí se od tzv. „svobodného života“ v hříchu a krotí své vášně.

A kromě toho, korunovace znamená darování „plodu lůna“ a moc vychovávat budoucí potomky.

Čtení z evangelia

Evangelium o zázraku proměnění vody ve víno v Káně Galilejské se čte při svatbě jako symbol Kristova požehnání uzavírání sňatku. Snoubenci přicházejí do chrámu a v nádobách svých srdcí si přinášejí „vodu“ vzájemné lidské náklonnosti a rozhodnutí založit rodinu. Při svaté Tajině sňatku se přítomností Kristovou, skrze požehnání kněze, mění tato „voda“ na „silné a sladké víno manželství“. Snoubenci, kteří přišli do chrámu, neodejdou z něho stejnými, jakými byli před tím. Odnášejí si v srdci radost, pokoj a sílu k manželskému životu.

Proto dnes pijí novomanželé v chrámu ze společné číše víno, aby tím svědčili o své připravenosti pít kalich života, který je naplněn radostí i soužením, dobrem i těžkostmi, vším, co jim Boží prozřetelnost sešle, aby utvrdila tuto rodinu a očistila ji od příměsi jakéhokoliv kazu. V manželství se mají muž i žena očistit jako zlato v ohni, povznést se ze země na nebe jako dvě světla, která nezhasnou na věky. Kněz při tom

v rámci stálého připomínání a poučování novomanželů o podstatě právě uzavřeného manželství může při napájení muže a ženy z kalicha říci např.: „Společný kalich na znamení lásky trpělivé, pokojné, pevné, věrné, nerozlučné, všechno snášející a vše překonávající.“

Kráčeni kolem evangelia

Někde je zvykem, že kněz pak sváže k sobě ruku muže s rukou ženy šátkem. K tomu opět jako ne-

ustálé připomínání, vysvětlování a utvrzování novomanželů v povědomí o tom, co vše musí jejich uzavřený a zpečetěný vztah ustát, může kněz při svazování rukou pronést: „**Na společnou cestu životem a k sdílení všeho dobrého i zlého, ve zdraví i v nemoci, v mládí i ve stáří.**“ Svázané ruce pokryje epitrichilem a požehná na znamení, že sama Církev Kristova je spoji-la, vede je a žehná jim na cestu životem.

Pak kněz vede novomanžele průvodem kruhem třikrát kolem Evangeliáře, naznačuje se tím, že jako první společné kroky konají manželé vedeni knězem okolo evangelia, tak celý svůj život mají řídit dle evangelia a mají se při tom nechat vést Církví. Je obtížné si představit, že by manželský pár mohl vítězně završit svou životní pouť, nebude-li se neustále utíkat k svému duchovnímu otci, jemuž mohou a mají upřímně vypovědět všechny těžkosti, s nimiž se na své manželské cestě potýkají.

To je základní předpoklad pro pevné a požehnané manželství – **veškerý manželský život se otáčí kolem evangelia Kristova jako naplňování jeho přikázání lásky.** Ježíš Kristus ať se stane osou, kolem níž se točí celý manželský a rodinný život.

V Řecku nese Evangeliář při průvodu kněz, ale symbolika je podobná: kráčí se za evangeliem, tj. za Kristem. Kruh je symbol věčnosti, do které nás Bůh skrze školu manželství vede.

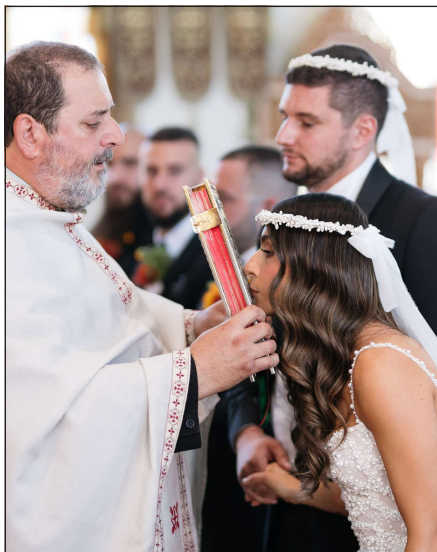
Ačkoliv vrcholem obřadu sňatku je korunovace, přesto jeden nejvýmluvnějších a nejkrásnějších symbolů vstupu do manželského života jsou tyto první společné kroky. Kněz pomaličku vede průvod manželů následovaných svědky přidržujícími koruny nad hlavami oddaných třikrát kolem stolku s Evangeliářem. Nelze už názorněji vyjádřit, že pevným základem manžel-

ského života je společná služba Bohu. Pokud se manželství otáčí kolem evangelia, jako se kruh kola točí kolem své osy, nemůže manželství selhat.

Všechny současné rozpady manželství jsou způsobeny tím, že manžel slouží především sám sobě, nebo manželka slouží sama sobě, a když se ani ti dva vzájemně vlastně nevidí, pak i Bůh mizí z jejich horizontu. Nemůže milovat Boha, kdo nemiluje člověka, který je mu nejbližší: „Kdo nemiluje svého bratra, kterého vidí, nemůže milovat Boha, kterého nevidí.“ (1 Jn 4,20)

Jenže pokud se manželství stalo pouhým vnějším spojením a nikoliv vnitřním vítězstvím u obou manželů nad svou sebeláskou, egoismem a pýchou, pak se to projeví též na dětech, a bude to mít za následek jejich neodvratné odcizení od rodičů – rozkol v domácí církvi. Proti tomu lze bojovat jen každodenním budováním manželství a vztahů v rodině, přemáháním svých vášní a marnivosti, individualismu a sobectví čili sebelásky, která podryvá skutečnou oddanost a obětavou lásku. Manželé nejsou vlastníky jeden druhého. Tajemství šťastného křesťanského manželství spočívá ve společném plnění Boží vůle, které spojuje jejich duše navzájem a s Kristem. Jedinou cestou k tomu je stálé prohlubování duchovního života. Je potřeba učit se být náročný k sobě a laskavý k druhému, být velkorysý a dokázat odpouštět. Je nutno vše nasměrovat k jedinému cíli – zachování lásky a přítomnosti blahodátneho požehnaní v rodině; ostatní přijde poté. Ježíš Kristus pravil: „Hleďte nejprve království Božího a spravedlnosti jeho, a vše (ostatní, co potřebujete) bude vám přidáno. Ví zajisté Otec váš nebeský, že (to všechno) potřebujete.“ (Mat 6,32–33)

Někdo vám řekne, že se to zdá být snadné,

Manželský slib a úmysl kráčet po cestě Božích přikázání stvrzují novomanželé políbením Evangeliaře.

ale ve skutečnosti není tak jednoduché nést odpovědnost za vzájemný svazek, dokázat zaujmout v rodině své správné postavení – muž místo odpovědnosti za rodinu a za její zabezpečení a ochranu, žena zastávat své místo pokorné pomocnice, vnitřní pečovatelky o potřeby rodiny a o výchovu dětí. Bůh pomůže tam, kde je na jedné straně zbožnost a pokora, a na straně druhé odhodlání a touha budovat křesťanské manželství. Manželství je nesení kříže. Trpělivé snášení těžkostí přináší svým časem sladké duchovní plody. „Kdo jste obtíženi, vezměte na sebe mé mé jho a já vám dám odpočinutí. Mé jho je sladké a břímě netíží,“ pravil Pán. (Mat 11,30)

Ne nadarmo se při sňatku zpívá: „Svatí mučedníci, jež slavně zápasivše, byli jste korunováni.“

Na cestě k Pasce: Neděle Postní triody

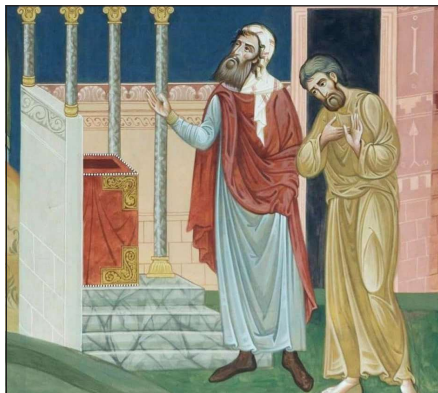
V půstu si mj. připomínáme smysl našeho kříže. Být křesťanem znamená být ve světě, ale nepatřit mu. Povznést se nad něj, avšak cestou kříže, potupy a bolesti, a to jak dobrovolné, tak nedobrovolné. Umět obojí přijmout jako dar a požehnání, prostředek k vlastní spáse. Uctívání sv. Kříže je pak projevem této odhodlanosti. Cesta, na kterou jsme se vydali, je cestou křížovou. Tato neděle je tedy jakási anticipace Velkého pátku, avšak stále jde o nedělní slavnost, a tak na Kříž nahlízíme prismatem vzkříšení. Je to symbol konečného vítězství. Svátí Otcové tuto připomínku právě uprostřed sv. Čtyřicátice vysvětlovali jako povzbuzení na cestě.

Velikonoční události završené zkušeností Vzkříšení jsou základem naší víry. Jejich připomínání, nebo lépe zpřítomňování je to, co dává smysl Církvi, která je shromážděním věřících kolem eucharistického stolu. Každý „první den po sobotě“, tedy v neděli, se křesťané scházeli k „lámání chleba“ (Sk 20,7, srov. 1Kor 16,12). Pascha pak je nedělí všech nedělí, svátkem všech svátků, středobodem či završením církevního kalendáře. Celý liturgický rok je vlastně přípravou na tuto oslavu přemožení smrti, obnove-

ním původního určení člověka. Proto mu předchází dlouhá doba přípravy, či spíše několika období příprav.

Z liturgického hlediska toto období začíná, když se při bohoslužbách zpívá z Postní triody, jejíž hymny, které jsou charakteristické svými třemi zpěvy (odtud i název této liturgické knihy: „tři ódy“), nás provázejí až k předvečer samotné Paschy. Doba Triody je tak cestou k tomuto největšímu ze svátků.

Projdeme si nyní tuto cestu za doprovodu krásných evangelijních čtení, jež se čtou při nedělní svaté liturgii. Každé z nich před nás staví ctnost či úkol, který musíme kultivovat, chceme-li mít užitek z požehnaných plodů velikonoční radosti. Při bližším pohledu spatřujeme, že Církev pro tuto dobu přípravy vybrala čtení, jež na sebe plynule navazují a představují tak příběh každého z nás, kteří se na tuto cestu každoročně vydáváme. Ukazují totiž směr, kudy je třeba kráčet. A nejde jen o tuto každoroční liturgickou přípravu. Vždyť celý náš život v Církvi

je jednou velikou přípravou na Velkou Paschu při v naději očekávaném z „mrtvých vzkříšení“.

Vlastní přípravou na svátek Vzkříšení je svatá Čtyřicátice, jež je tak významným obdobím, že i jí předchází doba přípravy: čtyři neděle před Velikým postem, kdy se otevírají první stránky Triody. Avšak jakousi přípravou na toto období přípravy na přípravu je již neděle, při níž se čte o vrchním celníku Zacheovi:

Neděle Zacheova: Cesta vzhůru

»Za onoho času vešel Ježíš do Jericha a procházel jím. A hle, byl tam muž jménem Zacheus. Ten byl vrchním celníkem a byl bohatý a toužil uvidět, kdo je Ježíš, ale nemohl kvůli zástupu, protože byl malé postavy. A tak běžel napřed a vylezl na planý fíkovník, aby ho uviděl, neboť tudy měl procházet. Když pak Ježíš přišel k tomu místu, vzhlédl, spatřil ho a řekl mu: „Zachee, pospěš si a pojď dolů, neboť dnes musím zůstat ve tvém domě.“ A tak rychle slezl a radostně ho přijal. A všichni, kdo to viděli, reptali a říkali: „Vešel jako host k hříšníkovi!“ Zacheus se pak postavil a řekl Pánu: „Pohled, polovinu svého majetku dávám chudým, Pane, a jestliže jsem někoho v něčem podvedl, vracím to čtyřnásobně.“ Tehdy mu Ježíš řekl: „Dnes do tohoto domu přišlo spasení, protože i on je syn Abrahámův. Syn člověka přece přišel, aby hledal a spasil to, co zahynulo.« (Lk 19,1–10)

Otec Alexander Schmemmann ve svém průvodci Velkým postem jako hlavní téma v tomto příběhu spatřuje touhu. Jistě, to je předpoklad pro veškeré další snažení. A o jakou touhu jde? Zacheus byl malého vrůstu, proto musel vylézt na onen fíkovník. Pro člověka v jeho postavení šplhání po stromech asi nebylo něco obvyklého, ale občas je potřeba učinit něco v očích tohoto

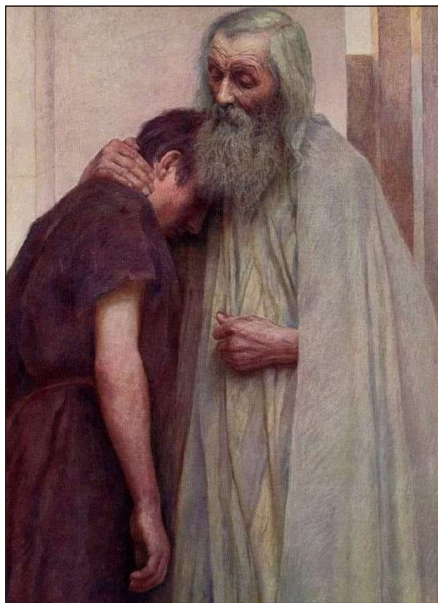
světa bláznivého, když chceme dosáhnout něčeho dobrého. Zacheus navzdory svému hříšnému životu v sobě objevil touhu uvidět Spasitele, a tedy Boha. A tato touha jej vyzvedla do výše, povznesla ho nad každodenní realitu a z této výšky spatřil nejen Pána odněkud z dálky, ale i svůj hřích a nakonec i cestu z něj – poté, co již Krista uvítal ve svém domě.

Neděle celníka a farizeje: Dolů k zemi

»Pán pravil toto podobenství: „Dva lidé vstupovali do chrámu, aby se modlili; jeden byl farizeus a druhý celník. Farizeus se postavil a takto se sám pro sebe modlil: ‚Bože, děkuji ti, že nejsem jako ostatní lidé, rváči, nespravedliví, cizoložníci nebo i jako tento celník. Postím se dvakrát do týdne, desátky dávám ze všeho, co vlastním...‘ Celník však stál opodál a nechtěl ani oči k nebi pozvednout, ale bil se do prsou se slovy: ‚Bože, buď milostivý ke mně hříšnému!‘ Říkám vám, že tento muž odešel do svého domu ospravedlněn spíše než tamten. Každý, kdo se povyšuje, totiž bude ponížen, a kdo se ponižuje, bude povýšen.« (Lk 18,10–14)

Minulé čtení nám ukázalo cestu vzhůru, povznesení se nad každodennost tohoto světa. Čtení o první neděli Triody nám ukazuje opačný směr. Zatímco farizej se pyšně vyvyšuje, celník klopí zrak a tušíme, že i padá k zemi při vědomí své nehodnosti. Ano, je-li touha spatřit Boha a jeho spásu předpokladem, pak pokora je prvním krokem na duchovní cestě. Pokud se sami sobě jevíme jako spravedliví, svatí, dokonalí, je cesta k Bohu uzavřena. Žádného spasitele vlastně nepotřebujeme, a On tak má cestu k nám uzavřenou. Aby si člověk připomínal, že se nemá podobat onomu farizeji, jenž se holedbal, že se postí dvakrát týdně, je následující týden

zcela bez půstu. Ano, cesta k Pasše není jen půst, ale i jeho vzdání se, abychom si uvědomili, že půst a všechny další projevy zbožnosti jsou k ničemu, když na jejich počátku není zkroušenost srdce nad vlastní nedokonalostí, hříšností.

Neděle marnotratného syna: Zpět domů

»Za onoho času pravil Pán: „Jeden člověk měl dva syny, z nichž mladší řekl otci: ‚Otče, dej mi díl majetku, který mi patří.‘ A tak jim rozdělil své jmění. Když pak ten mladší syn po nemnoha dnech všechno shromáždil, odešel do daleké země a tam svůj majetek promrhal prostopášným životem. Když všechno utratil, nastal v té zemi veliký hlad a on začal trpět nouzí. Šel tedy a přichytil se jednoho občana té země a ten ho poslal na svá pole, aby pásł vepře. Tehdy toužil nasytit své břicho lusky, které žrali vepři, ale nikdo mu nedával ani to. Když však přišel k sobě,

řekl: ‚Kolik nádeníků mého otce má hojnost chleba, a já umírám hladý! Vstanu, půjdu ke svému otci a řeknu mu: Otče, zhrěšil jsem proti nebi a před tebou! Nejsem už hoden být nazýván tvým synem. Udělej mě jedním ze svých nádeníků.‘ A tak vstal a šel ke svému otci. A když byl ještě velmi daleko, jeho otec ho spatřil a pohnut soucitem přiběhl, padl mu kolem krku a políbil ho. Ale syn mu řekl: ‚Otče, zhrěšil jsem proti nebi a před tebou a nejsem už hoden být nazýván tvým synem.‘ Otec však řekl svým služebníkům: ‚Přineste to první roucho a oblečte ho a dejte mu prsten na ruku a obuv na nohy. A přiveďte tu tučné tele a zabijte ho. Jezme a veselme se, neboť tento můj syn byl mrtev, a ožil; byl ztracen, a je nalezen.‘ A začali se veselit. Jeho starší syn však byl na poli, a když přicházel a přiblížil se k domu, uslyšel hudbu a tanec. Zavolal tedy jednoho ze služebníků a ptal se, co to má být. A ten mu řekl: ‚Tvůj bratr přišel a tvůj otec zabil tučné tele, že ho dostal zpět zdravého.‘ Ale on se rozhněval a nechtěl jít dovnitř. Jeho otec tedy vyšel a prosil ho. On však otci odpověděl: ‚Pohled, tolik let ti sloužím a nikdy jsem nepřestoupil jediný tvůj příkaz, ale nikdy jsi mi nedal ani kůzle, abych se poveselil se svými přáteli. Ale když přišel tento tvůj syn, který prožral tvé jmění s nevěstkami, zabil jsi mu tučné tele!‘ A on mu řekl: ‚Synu, ty jsi vždycky se mnou a všechny mé věci jsou tvé. Ale veselit se a radovat bylo potřeba, neboť tento tvůj bratr byl mrtev a ožil; byl ztracen a je nalezen.‘» (Lk 15,11–32)

Jeden metropolita kdysi řekl, že kdyby se všechna evangelia ztratila, ale podobenství o marnotratném synu zůstalo, stále je možná spása, protože tento příběh obsahuje vše podstatné, o co v evangeliu jde. A opravdu, je zde zobrazena tragičnost hříchu, jakož i síla pokání,

Ikona Strašného posledního soudu (Rumunsko, viz dále str. 159)

je zde Bůh jako milující otec pospíchající s radostí vstříc ke kajícníku, nový šat symbolizující znovuzrození při křtu i hostina, kterou snad ani nemůžeme chápat jinak než jako eucharistii. A ovšem rovněž i bolestná realita nepřejcnosti a nechápavosti našich domněle spravedlivých bratří, kteří nezakusili radost z obrácení.

Chceme-li však pokračovat v hledání směru cesty k Pasše, tak ten je zde zřejmý: Je to cesta zpět, návrat domů. Ano, nikoliv cesta někam do neznáma, ale návrat k něčemu původnímu. Hovoří-li svatí Otcové o ztraceném obrazu Boha v nás, můžeme chápat tento návrat i tak, že v této cestě jde směřování do vlastního nitra, abychom zde onen obraz znovu spatřili a navázali tak společenství s Bohem, jež nám bylo na počátku vlastní.

Neděle masopustní: K bližnímu

»Pán pravil: „Když pak přijde Syn člověka ve své slávě a s ním všichni svatí andělé, tehdy se posadí na trůnu své slávy. Všechny národy budou shromážděny před ním a on je oddělí jedny od druhých, tak jako pastýř odděluje ovce od kozlů. Ovce postaví po své pravici, ale kozly po levici. Potom král řekne těm po své pravici: ‚Pojďte vy, kdo jste požehnání od mého Otce, přijměte za své dědictví to království, které je pro vás připraveno od založení světa. Neboť jsem hladověl a vy jste mi dali najíst, měl jsem žízeň a dali jste mi napít, byl jsem cizincem a přijali jste mě. Byl jsem nahý a oblékli jste mě, byl jsem nemocný a navštívili jste mě, byl jsem ve vězení a přišli jste za mnou.‘ Tehdy mu ti spravedliví

Ikona vyhnání Adama a Evy z ráje

odpoví: „Pane, kdy jsme tě viděli hladového a nakrmili tě anebo žíznivého a dali jsme ti napít? Kdy jsme tě viděli jako cizince a přijali tě anebo nahého a oblékli tě? Kdy jsme tě viděli nemocného anebo v žaláři a přišli jsme k tobě?“ A král jim odpoví: „Amen, říkám vám, že cokoli jste udělali nejmenšímu z těchto mých bratrů, to jste udělali mně.“ Potom řekne také těm po levici: „Jděte ode mě, vy proklatí, do věčného ohně, který je připraven pro ďábla a jeho anděly, protože jsem hladověl, a nedali jste mi najíst, měl jsem žízeň, a nedali jste mi napít. Byl jsem cizincem, a nepřijali jste mě, nahý, a neoblékli jste mě, byl jsem nemocný a ve vězení, a vy jste mě nenavštívili.“ Tehdy mu odpovědí i oni a řeknou: „Pane, kdy jsme tě viděli hladového nebo žíznivého nebo jako cizince nebo nahého nebo nemocného nebo ve vězení, a neposloužili jsme ti?“ Tehdy jim odpoví: „Amen, říkám vám, že cokoli jste neudělali nejmenšímu z těchto, to jste neudělali mně!“ A tak tito půjdou do věčných muk, ale spravedliví do věčného života. « (Mt 25,31–46)

Třetí neděle Triody se také nazývá Nedělí posledního soudu. Jak podotýká již citovaný o. Alexander, mohla by se rovněž jmenovat Ne-

děle lásky k bližnímu. Ano, právě projevená láska je kritériem na strašném soudu Kristově. Jestliže jsme se na minulém zastávce zmínili o ztraceném Božím obraze v nás, k němuž je potřeba začít sestupovat, nyní jsme poučeni o tom, že naše cesta nikam nevede, pakliže to není cesta k druhému, jenž v sobě tento obraz rovněž nese. A je třeba jej spatřit a vydat se k němu. Není možné zůstat jen ve svém nitru a nevidět druhého, který potřebuje naši pomoc, ať již materiální, nebo duchovní.

Neděle syropustní: Opět dolů

»Pán pravil: „Odpustíte-li lidem jejich prohřešky, odpustí váš nebeský Otec i vám. Ale jestliže lidem neodpustíte jejich prohřešky, pak ani váš Otec neodpustí vaše prohřešky vám.“ „A když se postíte, nebudte zasmušili jako pokrytci, kteří hyzdí své tváře, aby ukázali lidem, že se postí. Amen, říkám vám, že už mají svou odplatu. Ale ty, když se postíš, pomaz si hlavu olejem a umyj si tvář, aby tvůj půst nebyl zjevný lidem, ale tvému Otci, který je vskrytu. A tvůj Otec, který vidí vskrytu, ti odplatí zjevně.“ „Nehromadte si poklady na zemi, kde je ničící mol a rez a kde zloději vykopávají a kradou, ale hromadte si poklady v nebi, kde je mol a rez neničí a zloději nevykopávají ani nekradou. Vždyť kde je váš poklad, tam bude i vaše srdce.“ (Mt 6,14–21)

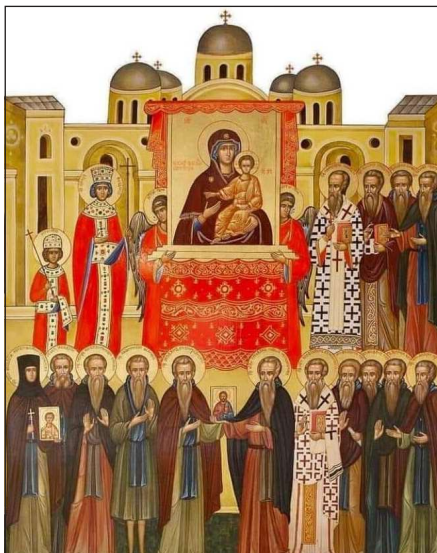
Na naší cestě jsme došli k bližnímu, v němž spatřujeme Boží obraz. Kolikrát jsme však selhali a jednali jsme s druhým ne jako s tím, k němuž máme vzhlízet, nakoř se skrze něj setkáme s Bohem, ale naopak jsme jej ponižovali, shlíželi na něj svrchu? Chceme-li na naší cestě pokračovat, je potřeba znovu se ponížit, klesnout k zemi, ale tentokrát před bližním. Požádat

jej o odpuštění a s vědomím našich vlastních dluhů odpustit těm, kteří se provinili proti nám. To je to, co máme druhým ukazovat, naši lítost nad vlastními vinami a ochotu odpustit, a nikoliv naši údajnou spravedlnost a zbožnost. Jen tak se můžeme vydat za oním ukrytým pokladem, tedy Božím obrazem v našem srdci. Jen tehdy nám půst přinese své plody. A nesmíme zapomenout, že Čtyřicátnice nespočívá jen v půstu a půst v jídle. Jde o sebezapření, k němuž patří i ono pokoření se před bližním i odpuštění jeho prohřešků, tedy vzdání se pyšného a „spravedlivého hněvu“.

Neděle pravoslaví: Kudy dál?

»Za onoho času přišel Ježíš do Galileje, našel Filipa a řekl mu: „Pojď za mnou.“ Filip pak byl z Betsaidy, města Ondřejova a Petrova. Filip našel Natanaela a řekl mu: „Našli jsme toho, o kterém psal Mojžíš v Zákoně a proroci – Ježíše, syna Josefova z Nazaretu!“ Natanael mu však řekl: „Může být z Nazaretu něco dobrého?“ Filip mu řekl: „Pojď a podívej se.“ Když Ježíš uviděl Natanaela, jak jde k němu, řekl o něm: „Hle, opravdový Izraelita, v němž není žádná lest!“ Natanael mu řekl: „Odkud mne znáš?“ Ježíš mu odpověděl: „Viděl jsem tě dříve, než tě Filip zavolal, když jsi byl pod fíkovníkem.“ Natanael mu odpověděl: „Rabbi, ty jsi Boží Syn, ty jsi král Izraele!“ Ježíš mu odpověděl: „Věříš proto, že jsem ti řekl: Viděl jsem tě pod fíkovníkem? Uvidíš větší věci než tyto.« (Jan 43,51)

Na své cestě se budeme potkávat s těmi, kteří budou bloudit a ptát se: „Kudy máme jít?“ Co jim máme odpovědět? Místo, ze kterého je vybráno čtení na první neděli Čtyřicátnice, začíná tím, že dva z učedníků Jana Křtitele Petr a Ondřej se ptají Ježíše: „Mistře, kde bydlíš?“ Chtějí

jej následovat, ale nevědí kam. On jim odpověděl stejně jako posléze Filip Natanaelovi, když pochyboval o tom, že Ježíš je Kristus: „Pojďte a podívejte se.“ První postní neděle je zasvěcena oslavě triumfu pravoslaví. Pravoslavná církev se oslavuje jako ta, která uchovává zjevenou pravdu, jako cesta spásy. Ale mnozí se nás dnes ptají: Pravoslaví – to je to z Ruska ne? Může z Ruska (či z Balkánu) přicházet něco dobrého? Jak máme zareagovat? Mnohem lepší než argumentovat pomocí citátů z Písma, kánonů či historických událostí je prostě říci jako Pán či Filip: „Pojďte a podívejte se, přesvědčte se sami.“ Pravoslaví, i jeho theologie, je především empirická cesta, tedy získávání vlastní zkušenosti. Bez ní jsou všechna slova, jakkoliv pravdivá, neúčinná. Ovšem chceme-li někoho pozvat, aby se o pravdě pravoslaví přesvědčil, musíme jim mít co ukázat. Pozemská církev, to jsme my – a my neseme odpovědnost, co na ní a v ní hledající poutníci spatří.

Ostatně těmi poutníky, kteří zapochybují, můžeme být my sami. Můžeme na naší cestě zaváhat a ptát se: „Kudy dál?“ Pak jsme to my, kterým jsou ona slova určena: „Pojďte a přesvědčte se sami.“ Jsme to my, kteří jsou zváni, aby zakušili pravdu. Bez vlastní zkušenosti není možné ukázat cestu druhým. Je možné o ní hovořit, kázat, přednášet, psát, ale ne ji ukázat.

Slavnost pravoslaví je připomínkou konečné porážky ikonoborectví v Byzanci a znovuvvedení ikon do cařihradských chrámů o první postní neděli roku 843. Je to svátek, kdy slavíme obnovení účty k ikonám, jak ji definoval VII. ekumenický koncil r. 787. Ten jasně potvrdil, že ikony bytostně patří k pravoslaví a je potřeba jim vzdávat patřičnou úctu, jelikož jejich obraz nás vede ke Vzoru, ke Kristu. Avšak tou nejcennější ikonou je obraz, který vepsal samotný Bůh do

našich srdcí. Tam je potřeba tento obraz nalézt a obnovit.

Neděle Řehoře Palamy: Sestup do nitra

»Za onoho času vstoupil Ježíš do Kafarnaum a prosllechlo se, že je doma. Sešlo se tolik lidí, že už ani přede dveřmi nebylo k hnutí. A mluvil k nim. Tu k němu přišli s ochrnutým; čtyři ho nesli. Protože se pro zástup nemohli k němu dostat, odkryli střechu tam, kde byl Ježíš, prorazili otvor a spustili dolů nosítka, na kterých ochrnutý ležel. Když Ježíš viděl jejich víru, řekl ochrnutému: „Synu, odpouštějí se ti hříchy.“ Seděli tam někteří ze zákoníků a v duchu uvažovali: „Co to ten člověk říká? Rouhá se! Kdo jiný může odpouštět hříchy než Bůh?“ Ježíš hned svým duchem poznal, o čem přemýšlejí, a řekl jim: „Jak to, že tak uvažujete? Je snad-

nější říci ochrnutému: ‚Odpouštějí se ti hříchy,‘ anebo říci: ‚Vstaň, vezmi své lože a chod?‘ Abyste však věděli, že Syn člověka má moc na zemi odpouštět hříchy“ – řekne ochrnutému: „Právím ti, vstaň, vezmi své lože a jdi domů!“ On vstal, vzal hned své lože a vyšel před očima všech, takže všichni žasli a chválili Boha: „Něco takového jsme ještě nikdy neviděli.“ (Mk 2,1–12)

Po právu bývá tato neděle někdy nazývána „druhá Neděle pravoslavi“. Skutečně můžeme plynule navázat na minulé téma. V hlubokém čtení o dvojím uzdravení – tělesném a duchovním – se zastavme u o onoho dojemného detailu, kdy ti, co chtěli svému příteli pomoci, překonávají překážku a zvolili poněkud neobvyklý způsob vstupu do cizího domu. Ale co naplat, když ostatní přístupové cesty jsou zablokované, a touha vejít je veliká? A tak odkrývají střechu. Svati hesychasté toto místo vykládají jako obraz srdce, jehož střechu je třeba odkrýt, abychom mohli vstoupit tam, kde je onen skrytý Boží obraz. A je to největší z hesychastických theologů, který je při druhé postní neděli vzpomínán – sv. Řehoř Palama.

Je to on, který bránil tradiční pravoslavnou teologii před západními novotami, které zaměnily theologizování za filosofování a duchovní zkušenost za logickou argumentaci. Jak jsme uvedli výše, pravoslavná teologie je empirická. Její pravdy se verifikují duchovní zkušeností. Hesychasté, kteří uposlechli výzvy Pána „Pojďte a podívejte se“, nutně nedokonalými slovy vyjadřovali to, co skutečně viděli.

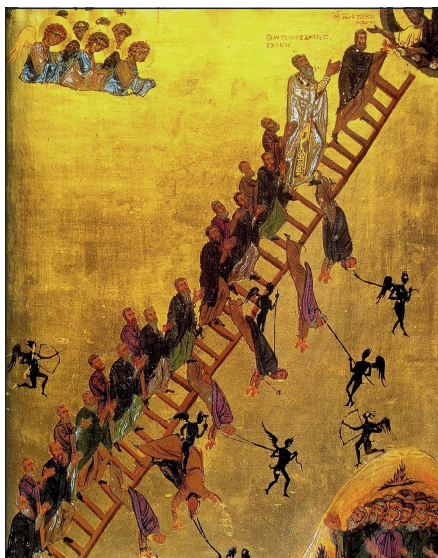
Neděle uctívání sv. Kříže: Opět nahoru – povznesení se

»Za onoho času pravil Pán: „Chce-li někdo jít za mnou, ať se zřekne sám sebe, vezme svůj

kříž a následuje mne. Kdokoli by si totiž chtěl zachránit duši, ztratí ji, ale kdokoli ztratí svou duši pro mne a pro evangelium, ten ji zachrání. Vždyť co prospěje člověku, kdyby získal celý svět, ale uškodil své duši? A co dá člověk na oplátku za svou duši? Kdo by se totiž v tomto cizoložném a hříšném pokolení stydl za mne a za má slova, za toho se bude stydět i Syn člověka, až přijde ve slávě svého Otce se svatými anděly.“ A řekl jim: „Amen, říkám vám, že někteří z těch, kdo tu stojí, rozhodně nezakusí smrt, dokud nespátrí, jak Boží království přišlo v moci.“ (Mk 8,34 – 9,1)

Naši cestu jsme začali výstupem vzhůru, povznesením se nad tento svět. Viděli jsme Zachea, jak šplhá na strom, aby našel spásu. Nyní si můžeme upřesnit, co je tím stromem pro křesťana. Nejde jen o nějakou relaxaci někde ve výšinách. Následovník Krista na své cestě spatřuje kříž, který jej má povznést. A to nikoliv kříž jako symbol, jež se zvláště o této neděli krásně ozdobí, abychom se mu mohli poklonit. Kříž ze vzácného dřeva či drahých kovů. Připomínáme si skutečný Kříž našeho Pána, jeho utrpení a smrt: „Do svého vlastního přišel a jeho vlastní

Ikona Nebeského žebře sv. Jana Sinajského

ho nepřijali.“ (Jan 1,11) Naopak mu tento svět připravil tu největší potupu a nejkrutější smrt na kříži.

Připomínáme si také smysl našeho kříže. Být křesťanem znamená být ve světě, ale nepatřit mu. Povznést se nad něj, avšak cestou kříže, potupy a bolesti, a to jak dobrovolné, tak nedobrovolné. Umět obojí přijmout jako dar a požehnaní, prostředek k vlastní spáse. Uctívání sv. Kříže je pak projevem této odhodlanosti. Cesta, na kterou jsme se vydali, je cestou křížovou. Tato neděle je tedy jakási anticipace Velkého pátku, avšak stále jde o nedělní slavnost, a tak na Kříž nahlížíme prismatem vzkříšení. Je to symbol konečného vítězství. Svátí Otcové tuto připomínku právě uprostřed sv. Čtyřicátnice vysvětlovali jako povzbuzení na cestě.

Neděle sv. Jana Klimaka: Stoupáme stále výše

»Za onoho času jakýsi muž přišel k Ježíši, padl před ním na kolena a řekl: „Mistře, přivedl jsem k tobě svého syna, který má němého ducha. Kdekoli se ho zmocní, trhá jím a on pění a skřípe zuby a vyčerpá se. Řekl jsem tedy tvým učedníkům, aby ho vyhnali, ale nemohli!“ On mu ale odpověděl: „Nevěřící pokolení, jak dlouho budu s vámi? Jak dlouho vás budu snášet? Přiveďte ho ke mně.“ Přivedli ho tedy k němu, a jakmile ho uviděl, hned jím ten duch začal tak zmítat, že upadl, válel se po zemi a pěníl. Ježíš se pak zeptal jeho otce: „Jak je to dlouho, co se mu tohle stává?“ A on řekl: „Od dětství. A často s ním házel i do ohně a do vody, aby ho zahubil. Ale můžeš-li něco udělat, slituj se nad námi a pomoz nám!“ Ježíš mu však řekl: „Můžeš-li tomu věřit. Pro věřícího je možné všechno.“ A otec toho chlapce ihned se slzami vykřikl: „Pane, já věřím! Pomoz mé nevěře!“ Když ale Ježíš uviděl, že se sbíhá zástup, pohrozil tomu nečistému duchu a řekl mu: „Ty němý a hluchý duchu, já ti přikazuji: vyjdi z něho a víckrát do něj nevcházej!“ A tak s křikem a velikým zmítáním vyšel. A chlapec byl jako mrtvý, takže mnozí říkali, že zemřel. Ježíš ho ale vzal za ruku, zvedl ho a on vstal. A když vešel do domu, učedníci se ho v soukromí ptali: „Proč jsme ho my nemohli vyhnat?“ Řekl jim tedy: „Tento druh démonů nemůže nijak vyjít, jedinež skrze modlitbu a půst.“ (Mk 9,17–31)

Téma neděle pojmenované po velikém sinajském světci ze 7. stol. Janu Klimakovi plynu- le navazuje na předchozí. Při ní jsme se setkali s křížem jako oním stromem, na který máme vysplhat, povznést se, a uvedli jsme, že kříž, který

má věřící následující Krista vzít a nést, má dvojí podobu přijaté potupy a utrpení: dobrovolného a nedobrovolného. Nedobrovolná bolest je taková, jakou jsme si sami nezvolili a raději bychom se jí vyhnuli, ale když přijde, tak ji přijímáme právě jako kříž, jako cestu ke spáse. K tomu nám pomáhá druhá podoba kříže – dobrovolné odříkání, dobrovolné vzdání se či omezení toho, čeho si cení tento svět. Cesta vzhůru k Pasce (té každoroční i k oné Velké, eschatologické) je cesta odříkání, sebeumrtvování, askese.

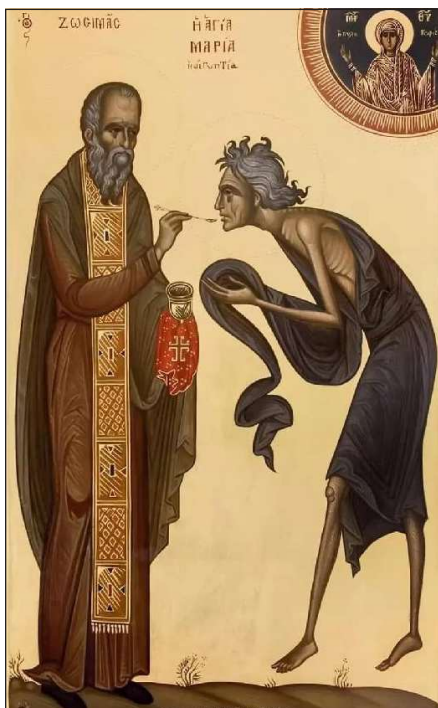
Být křesťanem znamená být ukřižován světu (*Gal 6,14*). To platí pro mnichy i pro nás, kteří žijeme ve světě, byť v praxi toto ukřižování světu má jinou podobu. Sv. Jan Klimakos (dosl. „Žebříkovec“) píše svou knihu především pro mnichy, ale své poučení si z ní mohou vzít i laici. Dobrovolný kříž zde má podobu žebříku. Ovšem už to není jen nízký strom, na kterém sedí Zacheus na začátku své cesty. Ten žebřík nás dovede až do nebe. Pokud vytrváme. A Církev nás na této cestě povzbuzuje slovy Krista o síle modlitby a půstu. Na své cestě se totiž budeme potkávat i s nepřáteli, které nemůžeme právě bez modlitebního a postního zápasu přemoci.

Neděle sv. Marie Egyptské: Daleko od tohoto světa

»Za onoho času vzal Ježíš svých dvanáct učedníků k sobě a začal jim říkat, co se mu má stát: „Hle, jdeme vzhůru do Jeruzaléma a tam bude Syn člověka vydán velekněžím a zákoníkům. Odsoudí ho k smrti, vydají ho pohanům, budou se mu vysmívat, zbičují ho, poplivou ho a zabijí, ale třetího dne vstane z mrtvých.“ Tehdy k němu přistoupili Zebedeovi synové Jakub a Jan se slovy: „Mistře, chceme, abys pro nás

udělal, o cokoli tě poprosíme.“ Řekl jim tedy: „Co chcete, abych pro vás udělal?“ Oni mu řekli: „Dej nám, abychom mohli sedět ve tvé slávě jeden po tvé pravici a druhý po tvé levici.“ Ale Ježíš jim řekl: „Vy nevíte, o co prosíte. Můžete pít kalich, který já piji, a být pokřtěni křtem, kterým se já křtím?“ Oni mu řekli: „Můžeme.“ Ježíš jim však řekl: „Budete pít kalich, který já piji, a budete pokřtěni křtem, kterým se já křtím; avšak dát vám sedět po mé pravici nebo levici, to není má věc, ale patří těm, pro které je to připraveno.“ A když to uslyšelo ostatních deset, začali se na Jakuba a Jana hněvat. Ježíš je však zavolal k sobě a řekl jim: „Víte, že ti, kterým se líbí vládnout nad národy, nad nimi panují a jejich velikáni nad nimi užívají moc. Tak to ale mezi vámi nebude. Kdokoli by mezi vámi chtěl být veliký, bude vaším služebníkem, a kdokoli by mezi vámi chtěl být první, bude otrokem všech. Vždyť ani Syn člověka nepřišel, aby se mu sloužilo, ale aby sloužil a aby dal svůj život jako výkupné za mnohé.« (*Mk 10,32–45*)

Při naší poslední zastávce jsme byli povzbuzeni k nesení kříže. Nyní slyšíme Pána, jak hovoří o svém kříži, který na sebe dobrovolně bere: Stoupá se svými učedníky na cestě do Jeruzaléma, do královského města. Učedníci očekávali, že do něj vstoupí opravdu jako doprovod Krále. To se skutečně mělo stát, ale jinak, než si představovali. Jde o dvě království, která jsou neslučitelná. Co je úctyhodné v jednom z nich, je potupou ve druhém. Královská koruna opravdového Krále je trnovou korunou v tomto světě a naopak. Kdo je velký v jednom světě, je malý v tom druhém. Tento kontrast je zřejmý i v životě světiče, jíž je poslední neděle svaté Čtyřicátnice zasvěcena, sv. Marie Egyptské. Pro světské lidi byla krásnou, přitažlivou, žádanou.

V očích Bohorodice však byla poskvrněná a kvůli její hanbě ji ani nepustila do chrámu, aby zde uctila svatý Kříž. Marie se poté vydává pryč z tohoto světa a vyměňuje světskou krásu za krásu skutečnou. Tím se však v očích tohoto světa stane ošklivou, směšnou, odpudivou. Život svaté Marie je pro nás povzbuzením ještě v jednom momentě: Její dobrovolný kříž daleko od světa je jednou velkou přípravou na svaté Přijímání, jež je posilou na naši pouti.

Květná neděle: Vzhůru do Jeruzaléma

»Ježíš tedy přišel šest dní před Velikou nocí do Betanie, kde byl Lazar, ten, který zemřel a kterého vzkřísil z mrtvých. Tam mu připravili večeři a Marta je obsluhovala a Lazar byl jedním

z těch, kdo s ním stolovali. Marie tehdy vzala libru velmi drahé masti z pravého nardu, pomazala Ježíšovy nohy a vytřela je svými vlasy. A dům byl naplněn vůní té masti. Jeden z jeho učedníků, Jidáš, syn Šimona Išariotského, který ho měl zradit, tedy řekl: „Proč se tato mast neprodala za tři sta denárů a nedalo se chudým?“ To však řekl ne proto, že měl starost o chudé, ale že byl zloděj a měl na starosti pokladnu a to, co se do ní dávalo, bral. Ježíš tedy řekl: „Nech ji, zachovala to pro den mého pohřbu. Chudé přece máte u sebe vždycky, ale mne vždycky mít nebudete.“ Tehdy se veliké množství Židů dozvědělo, že je tam, a přišli – nejen kvůli Ježíši, ale také aby viděli Lazara, kterého vzkřísil z mrtvých. A tak se velekněží rozhodli zabít i Lazara, neboť mnozí z Židů kvůli němu odcházeli a uvěřili v Ježíše. Když nazítrí veliký zástup lidí, kteří přišli na svátek, uslyšel, že Ježíš přichází do Jeruzaléma, vzali palmové větve a vyšli mu naproti s voláním: „Hosana! Požehnaný, který přichází v Pánově jménu, král Izraele!“ A když Ježíš nalezl oslátko, vsedl na ně, jak je napsáno: „Neboj se, dcero Sionu, hle, tvůj král přichází, sedě na hříbátku oslice.“ Jeho učedníci tomu však nejprve neporozuměli; ale když byl Ježíš oslaven, tehdy si vzpomněli, že to o něm je napsáno a že mu to učinili. Zástup, který byl s ním, pak vydával svědectví, že zavolal Lazara z hrobu a vzkřísil ho z mrtvých. Proto mu také vyšel naproti zástup lidí, neboť slyšeli, že udělal ten zázrak.« (Jan 12,1–18)

Při našem putování jsme došli až ke Květné neděli, poslední neděli Triody postní, která již patří ke Svatému týdnu, jenž už není součástí přípravy, nýbrž vlastní připomínkou pašijových událostí. Dostáváme se až k branám Jeruzaléma. Nejdříve jsme ale svědky toho, jak Kristus, Boží slovo, skrze něž bylo vše stvořeno, skrze

než byl stvořen člověk podle obrazu Božího, pláče nad tragickým údělem člověka a přistupuje k zesnulému tělu svého přítele Lazara, které již zapáchalo (*Jan 11,39*).

Avšak „aby ještě před svým utrpením dal jistotu všeobecného vzkříšení, vzkřísil Lazara, a proto i my jako děti nesouce znamení vítězství voláme: Hosana na výsostech, požehnaný, jenž se bere ve jménu Páně“ (ze společného troparu Lazarovy soboty a Květné neděle). Po období příprav tedy triumfálně vstupujeme s Pánem do Svatého města. Z hlediska tohoto světa má tento triumf podobu potupy a bolesti, ale z pohledu onoho světa je to vítězství skutečné, a tedy věčné. Vítězství, které dává smysl předchozímu utrpení.

„Znamení vítězství“, ratolesti, které si v tuto neděli přinášíme posvěcené z chrámu, můžeme chápat jako cestovní pas – doklad, že jsme občany království, jež není z tohoto světa, kteří jsou

v tomto světě poze poutníky. Nechť nám na této cestě ukazuje cestu svatě paschální světlo.

Chariton Mrázek

Rumunské kláštery

Fresky na chrámu sv. Jiří, monastýr Voroneț z 15. stol. (jižní Bukovina, viz též str. 150)

Při cestování po Rumunsku je prakticky nemožné nenarazit na nějaký monastýr (klášter). Mnohé z pravoslavných monastýrů jsou cílem nejen zbožných poutníků, ale i turistů a zájemců o kulturní památky. To se týká především monastýru Voroneț a dalších starobylých malovaných klášterů v Bukovině, jež jsou na seznamu Světového dědictví UNESCO, ale třeba i nově (po r. 1993) vybudovaný klášterní komplex ve stylu tradiční dřevěné maramurešské architektury v obci Bârsana v severovýchodním Rumunsku. Ale klášterům se turisté nevyhnou, ani když nejsou přímo cílem jejich cesty. A povšimnou si, že jde často

buď o zrekonstruované starší stavby, nebo o zcela nové komplexy, umístěné nezřídka právě na turisticky významných místech. A to nikoliv primárně jako atrakce, ale skutečně jako obydlí pro rostoucí mnišské komunity.

Podle oficiálních statistik bylo v roce 2013 v Rumunsku 531 klášterů (278 mužských a 253 ženských) a dalších 190 mnišských komunit (mnichů a mnišek bylo v tomto roce dohromady 8 831). To je pro srovnání více než ve stejné době v celém Rusku. A možná jich od té doby ještě několik přibýlo.

Obnovují se či staví i nové farní chrámy (celkem jich je v zemi více než 1 600). To vše

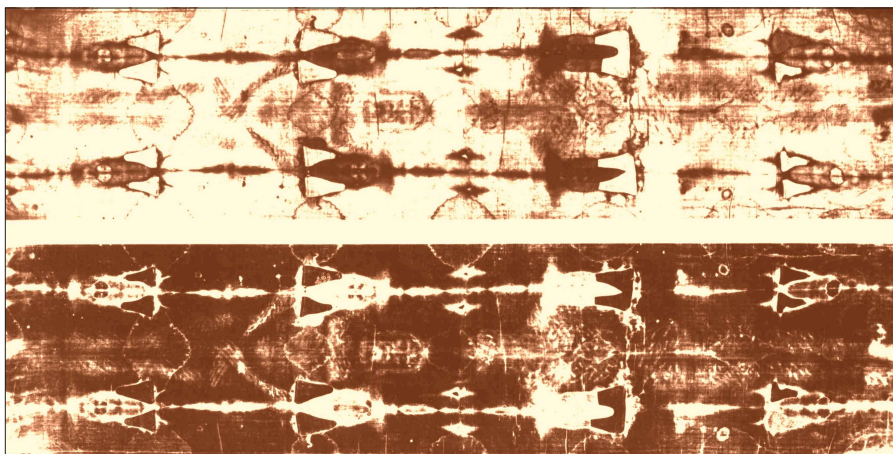

kořesponduje s růstem deklarované religiozity (církvní příslušnosti i náboženské praxe) v rumunské společnosti po pádu komunistické režimu. Podle Gallupova Globálního indexu náboženství a ateismu (GIRA) se k náboženskému vyznání roce 2013 hlásilo 89 % rumunské populace (o něco více než v roce

2005), čímž se Rumunsko celosvětově zařadilo na šesté místo (před Keňu, Irák nebo Afghánistán). Podle censu z roku 2021 je v zemi věřících 85 %, avšak 14 % občanů na otázku neodpovědělo (lidí bez vyznání, ateistů a agnostiků bylo celkem 0,8 %).

Chariton Mrázek

Pohřební plátno

Sacra Sindone – Pohřební plátno Kristovo (plášťenice)

Pohřební plátno Kristovo, také známé jako Turínské plátno či Svaté plátno (Sacra Sindone nebo Santa Sindone), je lněné prostěradlo přechovávané v turínské katedrále, na kterém je vyobrazen muž nesoucí znaky týrání a mučení, jež je charakteristické pro trest smrti ukřižováním, jak je popsán v evangeliím příběhu o Ježíšově umučení.

Termín „plášťenice“ pochází z řeckého „sindon“, které označovalo velkou látku podobnou prostěradlu vyrobenému z kvalitního lnu. V dávných dobách byl termín sindon obecný a nesouvisel nutně s pohřbem. Dnes se však tento termín stal synonymem pro pohřební plátno Kristovo.

Kristův zázračný obraz, který se zachoval na jeho pohřebním plátně, jež po jeho vzkříšení našli v hrobě učedníci, působí ohromujícím do-

jem. Tuto vzácnou relikvii křesťané od počátku přechovávali jako nejcennější památku. Dlouho byla uložena v konstantinopolském chrámu zvaném Faros, což v překladu znamená „Plachta“. Odsud ji křižáci roku 1204 odvezli na Západ. Po mnohých peripetiích byla nakonec v 16. století uložena v Turíně. Vědci se již dlouho snaží určit její původ. Výsledkem je konstatování, že obraz na plátně nebyl zhotoven žádnou známou výtvarnou technikou. Dokonce bylo vyloučeno i to, že by vznikl jakoukoli známou chemickou cestou. Poslední výzkumy naznačují, že vznikl vyzářením subatomárních částic. (Foto celého plátna viz zde nahoře.)

Křesťané odedávna hovoří o zázračném vzniku tohoto obrazu. Na plátně je zobrazena celá postava Ježíše Krista zepředu i zezadu. Obraz přesně odpovídá jeho popisu v evangeliu,

naprosto se shoduje i počet jeho ran, jež jsou na plátně vidět. Jejich vzhled a umístění zcela odpovídá evangelní zprávě o Kristově bičování a ukřižování. Ze stop po římských důtkách zvaných flagrum jsou přesně vidět tvary jejich kovových zakončení. Patrné jsou i stopy po posměšné koruně z trnovníku, jehož dlouhé ostny mučitelé obrátili dovnitř, aby způsobovaly co nejhlubší zranění.

Velmi zajímavé je, že Kristův obraz je na plátně negativní, vystupující části těla a tváře jsou tedy nejtmaší.

Krátce po vynálezu fotografie byl pořízen i snímek tohoto pohřebního plátna. Fotograf na negativu s úžasem spatřil mnohem jasnější obraz majestátní tváře a postavy Spasitele lidského rodu. Tento obraz je přitom pozitivní, vystupující části těla a tváře jsou tedy nejsvětější.

Vzhledem ke všem těmto skutečnostem si dnes již nelze představit, že by Spasitelův obraz na jeho pohřebním plátně vznikl lidskou rukou.

V pravoslavných chrámech je odedávna na Velký Pátek vynášena z oltáře k uctění věřícím takzvaná pláštěnice.

Její uctívání je spojeno s velkopátečním zpěvem: „Šlechetný Josef s dřeva snav přecistě tělo tvé, plátnem čistým je ovinul, ve hrob nový je položil.“

Kristova tvář na jeho pohřebním plátně.

Tato liturgická pláštěnice ke opis pohřebního plátna Kristova. Pravoslavní křesťané tak na všech místech a ve všech dobách znali tuto vzácnou památku na Kristovu spasitelnou oběť.

Z pohřebního plátna Kristova křesťané již v raných dobách znali jeho skutečnou podobu. Nejlepší ikonopisecká díla se jí přibližují.

O Kristově pohřebním plátnu podrobněji

Pohřební plátno Kristovo je žluté okrové plátěné prostěradlo obdélníkového tvaru o rozměrech přibližně 441 cm x 111 cm. Podél celé délky jedné z dlouhých stran je látka rozřiznuta a sešita, a to osm centimetrů od okraje.

Prostěradlo je ručně tkané rybí vazbou s měrem osnovy a útku 3:1.

V pravoslavných chrámech je odedávna na Velký Pátek vynášena z oltáře k uctění věřícím takzvaná pláštěnice.

Prostěradlo je našito na podložce, rovněž ze lnu, o stejných rozměrech. Původní podložka, kterou bylo plátno opatřeno již v roce 1534, byla v roce 2002 nahrazena podobnou, novější látkou.

Pohřební plátno Kristovo je dnes na některých místech poškozeno ohněm.

Nejviditelnější popáleniny způsobil požár, který vypukl 4. prosince roku 1532 v Sainte Chapelle v Chambéry a při kterém hrozilo zničení plátna. Rozžhavený předmět (kapky roztaveného stříbra nebo část relikviáře) způsobil v plátnu četné otvory přibližně trojúhelníkového tvaru, uspořádané symetricky po stranách obrazu, které tak mimo jiné ukazují, jak bylo plátno složeno. V roce 1534 jeptišky klarisky z Chambéry napravily poškození tím, že přes otvory přešly kusy látky a přišily pohřební plátno na podpůrnou látku stejné velikosti. V roce 2002

byly v rámci restaurátorského zásahu odstraněny všechny záplaty a první nosné lněné plátno bylo nahrazeno novějším.

Jiné, menší popáleniny tvoří čtyři skupiny přibližně kruhových nebo lineárních otvorů. Barva připálenin se liší v závislosti na teplotách, kterým byly části látky vystaveny. V tomto případě plátno muselo být složeno na čtyřikrát (jednou podélně a jednou na šířku). Událost, která je způsobila, není známa, ale určitě to bylo před rokem 1516, protože se objevují i na kopii rubáše namalované v tomto roce a uchovávané v Lierre.

Zobrazení Krista na plátně

Na plátně jsou dva velmi slabé obrazy zobrazující nahé lidské tělo v životní velikosti – jeden zepředu (přední obraz) a druhý zezadu (dorzální obraz); plátno bylo přehnuto v polovině přes Spasitelovu hlavu. Na místě, kde překrývalo temeno jeho hlavy je prostor, který nenese žádné tělesné stopy. Zobrazení mají tmavší barvu než samotná látka.

Obraz se jeví jako vertikální projekce lidské postavy; proporce těla jsou ve skutečnosti takové, jaké lze pozorovat přímým pohledem na osobu nebo na fotografii, zatímco obraz získaný rozprostřením prostěradla v kontaktu s tělem by měl vypadat zkresleně, například obličej by se měl jevit mnohem širší.

Zobrazené tělo je tělem dospělého muže s plnovousem a dlouhými vlasy.

Obraz je sotva viditelný pouhým okem a lze jej vnímat pouze na určitou vzdálenost (jeden až dva metry, zatímco při přiblížení se zdá, že mizí). Jak zjistil Secondo Pia, který jako první pohřební plátno v roce 1898 vyfotografoval, ob-

raz je „negativní“, to znamená, že černá a bílá barva jsou ve srovnání s přirozeným viděním zaměněny: ve skutečnosti se tedy na fotografickém negativu pořízeném ve viditelném světle jeví jako „pozitivní“. Všimněte si však, že obraz se jeví jako „pozitivní“ na fotografickém pozitivu získaném v infračervené oblasti světelného spektra.

V roce 2002 prošlo plátno konzervací a zrestaurováním. Byly odstraněny okraje látky spálené při požáru v roce 1532 a záplaty jeptišek z Chambéry; podpurná tkanina („holandská tkanina“) použitá v roce 1534 byla též nahrazena. Prostěradlo bylo také vyžehláno, aby byly odstraněny záhyby, a očištěno od prachu; po zažehlení se rozměry pohřebního plátna zvětšily přibližně o 5 cm na délku a 2 cm na šířku.

Metody restaurování byly kritizovány několika vědci. Kritizovali skutečnost, že nebyla využita příležitost k provedení nových testů: konkrétně test na poločas rozpadu uhlíku C 14 mohl být opakován na okrajích zuhelnatělé tkáně, aby se jednou provždy vyjasnily pochybnosti. (Správnost provedeního testu na poločas rozpadu uhlíku C 14, uznávaného většinou vědecké komunity za platný a zařazující původ památky do středověku, je kritizována nebo zpochybňována zastánci starověkého původu plátna, kteří se spoléhají na jiná pozorování prezentovaná ve vědeckých časopisech s argumentem, že je pravděpodobné, že látka je starší a pochází ze Středního Východu.)

Kromě toho provedené zásahy, zejména čištění plátna pomocí vysavače, zřejmě změnily nebo odstranily z plátna materiál, který mohl být prozkoumán a poskytnout užitečné informace.

Podle některých učenců patří plátno mezi

*Ježíš Kristus Vševládce. Monastýr Chora.
Konstantinopol. 14. stol.*

nejvíce studované a diskutované objekty v historii lidstva. Žádná z hypotéz formulovaných o stáří památky a způsobu vytvoření obrazu na tkanině nicméně není sdílena všemi vědci a považována za uspokojivou.

Zadní (rubový) obraz

Při výměně výztužné látky, na které je plátno našito (při restaurování v roce 2002), byla využita příležitost vyfotografovat druhou stranu prostěradla, za normálních okolností pod podpurným plátnem skrytou. Fotografie odhalily, že na zadní straně pohřebního plátna je také obraz, ale mnohem slabší a méně zřetelný než ten na líci.

Zkoumání plátna moderními metodami

Jedná se o mimořádně zajímavou skutečnost: na zadní (rubové) straně pohřebního plátna Kristova je viditelný obraz tváře a pravděpodobně i rukou, ale není vidět obraz odpovídající dorzálnímu otisku člověka. Jak na vrchní, viditelné straně pohřebního plátna, tak (zároveň) i na povrchu zadní strany plátna je tak viditelný především obraz Kristovy tváře.

Již v minulých staletích byly činěny pokusy změřit prostřednictvím plátna Ježíšovu postavu. Savoyové dávali hostům stuhu, jejichž délka odpovídala výšce muže z plátna, naměřené jako 183 cm. Přesně stejnou výšku uvádí byzantský historik Nicephorus Callistus ve 14. století. To je autentickými prameny považováno za důkaz na

podporu hypotézy, že Turínské plátno je totožné s tím, jež bylo do roku 1204 přechováváno v Konstantinopoli, odkud ho téhož roku odvezli Křižáci jako kořist čtvrté křížové výpravy.

Obraz na pohřebním plátně postrádá typické deformace obrazu, které se mohou vytvořit při kontaktu mezi tělem a plátnem. Deformace, která by měla nastat, je deformace velmi rozšířeného obrazu. To by se mělo stát zejména u obličeje: jde o známý efekt „Maska Agamemnona“. Tvář muže na plátně však tuto dilataci postrádá, což lze vědecky vysvětlit pouze hypotézou, že otisk zanechal mírně vystupující basreliéf. Je také třeba poznamenat, že dorzální (zadní) obraz, který je tím, na který tlačí váha těla, by měl mít větší intenzitu než frontální, ale není tomu tak.

Hypotézy o vzniku obrazu na plátně

Několik vědců se za účelem vysvětlení procesu vytvoření Kristova obrazu na plátně pokusilo způsob jeho vzniku, pomocí různých metod a s uplatněním znalostí o jeho chemických a fyzikálních vlastnostech, napodobit.

Joe Nickell „namaloval“ obraz bez použití štětců tak, že na tělo ležícího muže rozprostřel prostěradlo a potřel jej tekutým pigmentem z červeného okru.

Rodante, Moroni a Delfino-Pesce použili metodu vyhřívání basreliéfu.

Nicholas Allen použil fotografickou techniku.

Di Lazzaro, Baldacchini, Murra, Santoni, Nichelatti a Fanti při pokusu za pomoci excimerového laseru předpokládali, že „velmi krátký a intenzivní záblesk směrového VUV záření může zbarvit plátno takovým způsobem, že reprodukuje mnoho vlastností těla, zobrazeného

na Turínském plátně“, a proto by podle jejich názoru mohl být obraz plátna generován zářením vyzařovaným lidským tělem jím obaleným.

Luigi Garlaschelli použil metodu odvozenou od Nickellovy metody přidáním roztoku kyseliny sírové k pigmentu, který chemicky reagoval s vlákny látky vytvářející obraz, přičemž pigment byl poté eliminován vystavením látky umělému i přirozenému stárnutí.

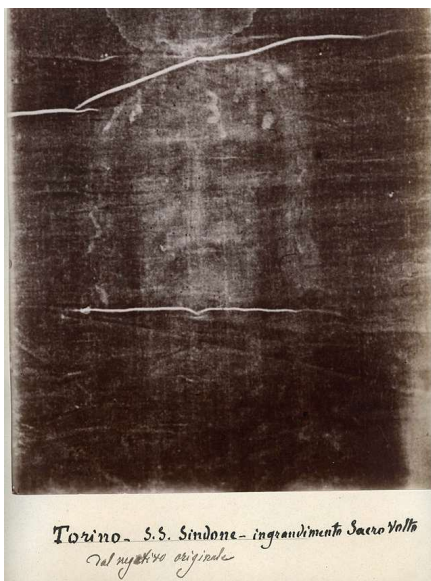
Postoj římskokatolické církve

O pravosti plátna – tedy o tom, zda je či není Ježíšovým pohřebním plátnem – se na Západě dlouho diskutovalo: vedly se o něj spory již ve 14. století. Diskuse se obnovily na konci 19. století, kdy první fotografie plátna odhalila zvláštní vlastnosti obrazu a vzbudila zájem učenců.

Mezi zastánci pravosti plátna, jež podle nich pochází z Izraele 1. století, není na Západě nouze o ty, kteří podporují hypotézu o identitě Turínského plátna s Mandylionem neboli „obrazem z Edessy“. Jedná se o ikonu Ježíše Krista, velmi uctívanou východními křesťany, která zmizela z Konstantinopole také v roce 1204, za čtvrté křížové výpravy. V tom případě by však bylo nutné vyslovit hypotézu, že látka z Edessy, která je popisována jako šátek, byla v Konstantinopoli přechovávána jako několikrát složená, tak, aby byla vidět pouze podoba obličeje. Nicméně byzantské historické prameny činí mezi oběma památkami rozdíl.

Dějiny Turínského plátna na Západě

Západní historici znají historii plátna doloženou od poloviny 14. století (resp. první západní historické svědectví pochází z roku 1353).

První zpráva týkající se plátna, které je dnes v Turíně, pochází na Západě z roku 1353. Rytíř Goffredo (Geoffroy) z Charny, který postavil kostel ve městě Lirey, kde žil, daroval tomuto kostelu 20. června toho roku plátno, o němž prohlašuje, že je plátnem, do něhož bylo zavinuto Ježíšovo tělo po jeho smrti na kříži. Zpráva však nevysvětluje, jak se k němu tento rytíř dostal.

Některé informace, jež se nám dochovaly, pocházejí z takzvaného „památníku Arcis“, dopisu adresovaného v roce 1389 Petrem z Arcis, biskupem z Troyes, „antipapeži“ Klementovi VII. (který byl v té době ve Francii uznáván za legitimního papeže) na protest proti vystavení plátna Goffredem II., synem Goffreda. D'Arcis píše, že plátno bylo poprvé vystaveno asi před třiceti čtyřmi lety, tedy v roce 1355 (někteří historici místo toho upřednostňují datum 1357,

Ikona Spasitele (monastýr Vatoped, Athos)

rok po Goffredově smrti, který byl zabit v bitvě u Poitiers 19. září 1356).

V následujících desetiletích vypukl spor o vlastnictví plátna.

V roce 1502 byla v Chambéry postavena pro plátno kaple.

V noci z 3. na 4. prosince 1532 kaple, v níž bylo plátno uloženo, vzplála a hrozilo zničení této relikvie; poradce vévody, dva mniši z nedalekého kláštera a nějací kováři zachránili stříbrný relikviář, který už byl pohlcen plameny. Na plátno však dopadly kapky roztaveného stříbra a na několika místech ho spálily.

Plátno bylo svěřeno jeptiškám klariskám z Chambéry, které jej opravily, nalepily záplaty na větší popáleniny a přišly pohřební prostěradlo na zpevňující látku. Mezitím, protože se rozšířila fáma, že plátno bylo zničeno nebo ukrade-

no, proběhlo oficiální vyšetřování, jež po vyslechnutí svědectví těch, kteří plátno viděli před a po požáru, potvrdilo, že jde o originál. V roce 1534 bylo plátno znovu veřejně vystaveno.

V roce 1535 musel vévoda Karel III. kvůli válce opustit Chambéry a plátno s sebou vzal. V následujících letech bylo plátno uchováváno v Turíně, Vercelli a Nice. V roce 1694 bylo umístěno do nové kaple, postavené architektem Guarinem Guarinim mezi katedrálou a královským palácem; následně bylo plátno přeneseno a uloženo v turínském katedrále, v poslední kapli levé lodi, pod královskou tribunou.

Teprve v roce 1939, v předvečer druhé světové války, bylo ukryto ve svatyni Montevergine v Kampánii, kde zůstalo až do roku 1946; to je jeho poslední cesta až do dnešních dnů.

U příležitosti veřejné výstavy v roce 1898 získal turínský právník Secondo Pia, nadšený fotograf, povolení od krále Umberta I. k vyfotografování plátna. Po překonání některých technických potíží pořídil Pia dvě fotografie a v okamžiku vyvolání si uvědomil, že obraz pohřebního plátna na fotografickém negativu se jeví jako „pozitiv“, to znamená, že snímek sám o sobě je vlastně „negativ“. Tato zpráva vyvolala diskusi a podnítila zájem vědců o plátno, čímž začala éra studií, která dodnes neskončila.

Nebyla nouze o ty, kteří Pia obviňovali z manipulace s deskami, ale v roce 1931 byla pořízena nová série fotografií, svěřená Giuseppe Enriemu. Aby se předešlo sporům, všechny úkony byly prováděny za přítomnosti svědků a ověřeny notářem. Enrieho fotografie potvrdily Piův objev a ukázaly, že nedošlo k žádné manipulaci.

V roce 1959 bylo založeno Mezinárodní centrum sindonologie s cílem podporovat studium a výzkum Turínského plátna.

V roce 1973 provedla komise jmenovaná kardinálem Michele Pellegrinim první přímé vědecké studie. Důkladnější studijní kampaň se uskutečnila v roce 1978, kdy bylo plátno na pět dní zpřístupněno dvěma skupinám vědců, jedné americké (STURP) a jedné italské.

V roce 1988 provedly tři mezinárodní laboratoře test na poločas rozpadu uhlíku C 14. Pohřební plátno bylo datováno do let 1260-1390, ale výsledek byl zpochybněn řadou odborníků z tohoto vědního oboru.

V noci z 11. na 12. dubna 1997 vypukl požár v kapli Svatého plátna, zvané také Guariniho kaple, a ten znovu ohrozil plátno. Plátno však nebylo požárem přímo zasaženo, protože 24. února 1993 bylo kvůli restaurátorským pracem v kapli dočasně přeneseno (spolu s relikviářem, v němž se nacházelo) do středu hlavní lodi katedrály, chráněno speciálně postavenou neprůstřelnou a nerozbitnou skleněnou konstrukcí.

V roce 2002 prošlo plátno konzervativní obnovou: byly odstraněny okraje látky spálené při požáru v roce 1532 a záplaty jeptišek z Chambéry; byla také nahrazena podpůrná tkanina („holandská tkanina“) použitá v roce 1534. Prostěradlo bylo také vyžehleno a očištěno od prachu.

Při vystavení plátna v roce 2010 je uctilo více než 1 700 000 poutníků.

Římskokatolická církev se v minulosti k otázce pravosti oficiálně několikrát vyjádřila. Zpočátku v negativním smyslu. V roce 1389 poslal biskup z Troyes papeži dokument, v němž prohlásil, že látka byla „důmyslným způsobem pokreslena“ a „nikoli zázračně“ vyrobena (biskup však nikdy neuvedl jméno údajného autora). V roce 1390 avignonský „antipapež“ Klement VII. postupně vydal čtyři buly, jimiž povolil plátno vystavovat, a nařídil „aby se skoncovalo

s jakýmkoli podvodným tvrzením, neboť výše uvedené zobrazení nebo znázornění není skutečným plátnem našeho Pána Ježíše Krista, ale obrazem vytvořeným jako zobrazení nebo napodobenina (skutečného) plátna“.

Později byl výnos zrušen a prohlášen opak: v roce 1506 povolil Julius II. veřejný kult pohřebního plátna Kristova s vlastní mší a administrativou.

Od 20. století se římskokatolická církev rozhodla oficiálně se nevyjadřovat k otázce autenticity plátna, která „není zásadním tématem víry“, ponechala vědě za úkol zkoumat důkazy pro a proti, ale autorizovala jeho kult jako ikonu Ježíšova umučení. Několik moderních papežů, od papeže Pia XI. až po papeže Jana Pavla II., vyjádřilo své osobní přesvědčení ve prospěch pravosti plátna.

Pokud jde o výzkum zveřejněný v červenci 2018, turínský arcibiskup Cesare Nosiglia, papežský kustod plátna, prohlásil, že „věda, pokud přistupuje ke zkoumání čestně a bez předsudků, si musí najít svou vlastní cestu k chápání pravosti této památky“.

Poslední veřejná vystavení plátna, čili „expozice“, se uskutečnila v letech 1978, 1998, 2000, 2010, 2013 (pouze v televizi), 2015 a 11. dubna 2020 (také pouze v televizi, u příležitosti Bílé soboty, která nastala během pandemie COVID-19).

Zpracovala m. Jana Baudišová

P.S.

Dva videopořady o Turinském plátně můžete shlédnout zde:

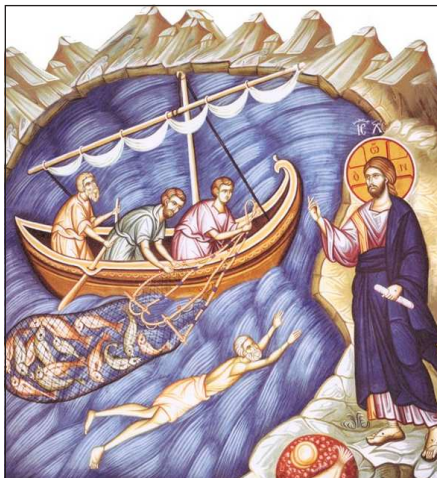
www.media.pravoslavici.cz/m/plastenice.html

Zajeď na hlubinu

18. neděle po Padesátnici; zázračný rybolov na hlubině

»Stalo se, když se zástup na něj valil, aby slyšeli slovo Boží, že on stál podle jezera Genzaretského. I uzel dvě lodě, jak stojí u jezera, rybáři pak sestoupivše z nich, vypírali sítě. I vstoupiv na jednu z těch lodí, kteráž byla Šimonova, prosil ho, aby od země odvezl maličko. A posadiv se, učil z lodě zástupy. A když přestal mluvit, dí k Šimonovi: Jeď na hlubinu, a rozestřete síť své k lovení ryb. I odpověděv Šimon, řekl jemu: Mistře, přes celou noc pracovavše, nic jsme nechytli, ale na slovo tvé rozestřu síť. A když to učinili, zahrnuli množství veliké ryb, takže se trhala síť jejich. I ponukli tovaryšů, kteříž byli na druhé lodi, aby připluli a pomohli jim. I připlavili se a naplnili obě lodě, takže se téměř pohřížovaly. To uzřev Šimon Petr, padl k nohám Ježíšovým, řka: Odejdi ode mne, Pane, neboť jsem člověk hříšný. Hrůza zajisté byla jej obklopila, i všechny, kteříž s ním byli, nad tím lovením ryb, kteréž byli chytli. A též Jakuba a Jana, syny Zebedeovy, kteříž byli tovaryši Šimonovi. I dí Šimonovi Ježíš: Nebojž se. Již od tohoto času lidi živé budeš lovit. A přivezše k břehu lodě, a všechno opustivše, šli za ním.« (Lukáš 5,1–11)

Líčení události o zázračném rybolovu v Evangelii bylo od dávných dob Církvi uchopeno nejen jako zpráva o tom, jak Ježíš vykonal jeden ze svých zázraků, ale též jako jinotajné poselství. V onom Ježíšovu: „Zajeď na hlubinu,“ staří četli výzvu k duchovnímu životu. Boží volání, abychom nezůstávali na mělčině – u povrchních světských pozemských starostí, pachtění a tužeb, ale zaslvětili se něčemu hlubšímu.

Rybář lovící pod hladinou schované ryby (ryby ze souše neviditelné, ryby skrývající se lidským pohledům kdesi v hlubinách) je docela výstižným obrazem duchovního života – i ten se (podobně jako rybolov) zabývá něčím, co není ze světa vidět. Podobně jako rybář vynakládá čas a námahu, lopotí se na své lodi, protože ví, že někde v hlubinách pod ním ty ryby jsou, tak i duchovní člověk investuje svůj čas a energii do služby Bohu, protože ví, že Bůh a Jeho věčné nebeské království existují. Rybář vstává časně ráno (nebo loví v noci) a odepírá si spánek, a tak i duchovní člověk se pro úspěch své námahy musí podrobit nějaké kázni, omezit se trochu. A to s pevnou vírou, ba, u vědomí, že činí něco smysluplného, i kdyby se mu nevěřící svět posmíval a prohlášoval ho za blázná.

Představme si domorodého obyvatele ně-

kterých míst – např. v Africe, kde nejsou rybníky, ani jezera, natož moře. Voda na pití se sbírá z rosy či deště nebo se čerpá z hlubokých studnic. Takový člověk nikdy neviděl ani rybu, ani jezero. Kdybychom ho přivezli k rybníku, kde by spatřil rybáře na loďce, jak pluje křížem krážem po hladině a pročesává vodu pod sebou sítěmi, co by asi tak náš Afričan řekl? Nejspíše by se koukl do vody – tam, kam oko dohlédne, neuviděl by ve vodě nic; náš rybář by mu pak musel připadat jako blázen, který jen cedí vodu svými sítěmi. Jenže ten rybář dobře ví, co dělá, on ví, že kousek pod hladinou, kam je vidět, ryby sice nejsou, ale tam dole v hloubi, kam už vidět není, tam že jsou kapři „jako telata“.

Stejně tak to bývá někdy s námi, lidmi Kristovými. My dobře víme, co činíme, když se modlíme, postíme, omezujeme svůj život podle Božích přikázání; víme totiž, co je v hlubinách (či výšinách), kam tělesné oko nedohlédne. Jenže lidé, jejichž obzor se omezuje jen na materialistickou mělčinu, nad námi budou nechápavě kroutit hlavou, případně nás prohlašovat za blázny. Světský člověk nikdy nepochopí, proč je víme tolik zaujetí pro něco, co není vidět, čeho se nelze dotknout, co nezměříš ani neprozkoumáš.

K dnešnímu evangeliu čteme apoštolský list, který začíná slovy: „Kdo skoupě seje, bude skoupě sklízet.“ I to je bez pochyb psáno o duchovním životě. Epištola takto přiléhavě navazuje na naši evangelní perikopu.

Vše, co v duchovním životě činíme – modlitby, půsty, čtení evangelia a duchovních textů, život dle Božích přikázání, boj s vášněmi a hříchy atd. – je setbou, kterou zde zaséváme, abychom v příštím životě sklídili mnohonásobný užitek. Kdo málo zasel, málo sklídí. Jak prosté.

Opět, pomůžeme si obrázkem ze zdejšího světa. Představme si rolníka, který ještě nemá zaseto, ale zůstal mu již jen poslední pytel zrní. Má na vybranou, buď jej odveze k mlynáři, nechá semlít na mouku a z ní napeče chleba a naplní si břicho. Nebo to zrní zaseje, a o příštích žních sklídí mnohonásobně více. S duchovním životem je to podobné. Máme zde, v tomto jediném svém pozemském životě, určité množství času, sil a energie. Buď to všechno užijeme pro uspokojení svých momentálních potřeb a žádostí, anebo dáme část svých sil a čas jakoby stranou – vyhradíme nějaký čas na modlitbu, nějaké své síly na půst, část životní energie na duchovní život, čímž to všechno jakoby zasejeme, abychom někdy později sklídili daleko více. Zemědělec, který má hlad, ale přesto nechá pytel zrna vyhrazený na setbu, ví, že zasetím pšenice o ni na nějaký čas přijde, přesto si „utrhne od úst“ a zrno na setbu neprojí – v důvěře, že když je zaseje, tak – ne sice hned ale později přece – sklídí mnohem více, a pak bude mít hojnost. Stejně tak o čas a energii, které vložíme do duchovního života, v tomto životě přicházíme. Činíme to však nejen v důvěře, ale v pevné víře, že je to investice dobrá a nutná. A že vše, co zde pomíjivého zasejeme, se rozmnoží, a později tam sklídíme pravé bohatství, které už nepomine. Proč je to investice nutná? Inu, to je zase podobné tomu rolníkovi. On dobře ví, že jestli sní i poslední pytel zrna, sice se na chvíli nasytí, ale pak zase bude mít hlad, ale tentokrát už nebude mít ani zrno ani naději na příští úrodu. Nebude už mít co zasít, a jako pěstitel tím skončil, protože již nikdy nic nesklídí. Tak i věřící člověk ví, že si nesmí nechat všechn svůj čas, všechny své síly a energii jen pro záležitosti patřící tomuto tělu a této pozemské existenci; musí něco vyšetřit –

ber, kde ber, – aby duchovně zasel pro sklizeň ve věčném Božím království.

Uvažujme, co by to znamenalo, kdybychom dávali Bohu alespoň desetinu svého času. (A desetina – to je vskutku maličký dílek). Znamenalo by to, že bychom měli modlitbě, studiu Písma či bohoslužbě dávat souhrnně přibližně dvě a půl hodiny každý den. Kdo to dělá? Dříve to bylo v pravoslavných zemích zcela běžné. Většinou dnešních věřících to však bude připadat jako nemožné.

Podívejme každý zcela upřímně a bez jakýchkoliv výmluv a pokusů nějak se ospravedlnit – kolik času průměrně dávám Bohu. A nemůžeme-li opravdu dávat Bohu těch deset procent, dávejme mu alespoň pět nebo třeba tři – ale činně to poctivě. Zasíváme část svého pozemského do duchovního pole, abychom sklídili blaženou věčnost.

Potřebuje Bůh naše modlitby a půsty? Nepotřebuje. Bůh od nás nic nepotřebuje. My nemáme nic, co by Bůh neměl, čeho by měl nedostatek, čím bychom jej mohli obohatit. To všechno, čím se namáháme v duchovním životě, nepotřebuje Bůh, ale my to potřebujeme. Svými modlitbami říkáme Bohu své ano, dáváme mu souhlas, aby s námi učinil tu proměnu, aby s námi konal dílo spásy a záchrany pro náš věčný život s Ním. Svou askézí, sebezapřením a vykořeňováním vášní se uzpůsobujeme, aby do nás mohla vstoupit Boží blahodát.

Nabádání k setbě je tedy nutno chápat správně. Nejedná se o žádný byznys, vždyť nemáme, čím bychom Bohu zaplatili za jeho dary. Petr poslechl Ježíše, zajel na hlubinu a ponořil sítě, ale byl to Bůh, kdo mu je naplnil tak, že

praskaly a lodě se pod tím nákladem skoro potopily. Zemědělec zasévá, ale je to Bůh, kdo dává vzrůst. Tak i my duchovně zaséváme modlitby, půsty, činnou víru, zápas za ctnosti, askezi, almužny..., ale jen Boží milost proměňuje tuto setbu v žatvu sklizenou do sýpek Božího království. Není v tom žádná spravedlnost, ale Boží milost, s níž Bůh přijímá, co dobrého člověk seje. Bůh se k nám nechce chovat podle spravedlnosti (to bychom neměli žádnou naději na věčnou blaženost!), nýbrž podle zákona milosti (to je naše jediná naděje).

Jak těžko to my lidé chápeme! Kolikrát slyšíme od někoho stížnosti ve stylu: „Já přece chci jen spravedlnost! Bože, dej mi spravedlnost!“ To je takový evergreen dokonce i v církvi. Říkám si, co by mne mohlo ještě potkat horšího, než kdyby se ke mně Bůh choval spravedlivě. Dej, Bože, abych nikdy nedostal, co si zasluhuji! Přece nežádáme od Boha spravedlnost, ale celý svůj život prosíme milosrdného Boha o smilování.

A tak žádným svým skutkem, ani tím nejvyšším životem si nemůžeme zasloužit Boží spásu a Jeho království. Musíme se o ně snažit ze všech sil, ale nikdy si ani na okamžik nesmíme myslet, že si to můžeme zasloužit. Žádný obchod s Bohem se nekoná, jedině Boží milost. „Když blahodatí (jsme Bohem vyvoleni), tedy ne na základě skutků – jinak by blahodát nebyla blahodati.“ (Řím 11,6) „Blahodatí jsme spaseni.“ „Blahodatí jste spaseni skrze víru. Spasení není z vás, je to Boží dar.“ (Ef 2,8) „Z jeho plnosti bereme všichni, a sice blahodát za blahodatí“ (čili jeden dar za druhým). (Jan 1,16)

Zaséváme modlitbu, ctnosti, dobré skutky, asketické sebezapření, život dle Božích přikázání, a Bůh pak dá takové upřímné lidské setbě vzrůst a učiní z ní strom, který dosáhne do nebe.

Věčná paměť

Nehynoucí památka

Když konáme zádušní modlitby a bohoslužby, modlitebně při nich přejeme a vyprošujeme našim zesnulým „věčnou paměť“ – myslíme to především duchovně – aby Bůh uchoval památku těchto lidí, aby je umístil ve své paměti na svatém místě – spolu se spravedlivými, a tak aby důstojně žili věčně. Dobré místo v Boží paměti je vlastně to samé jako obdržet nebeský ráj. Obrazem a vyjádřením tohoto pamatování na zesnulé je zápis jejich jmen v diptychu – seznamu jmen lidí, za které se církev modlí. Diptych se čte při liturgii – dnes hlavně při proskomidii, ale jeho historické a správné místo je po epiklesi. (Dnes bývá farní diptych doplňován či někdy bohužel úplně nahrazen lístky, na které věřící píší jména pravoslavných křesťanů, za které si přejí vykonat liturgickou modlitbu.)

Zdá se však, že náš zpěv „věčná paměť“ má ve skutečnosti ještě hlubší historické kořeny. Navazuje na některé starozákonní výroky, např. o hříšnících, jejichž památka zanikne, nebo o spravedlivých lidech, jejichž památka přetrvá, jak zpíváme v prokimeniu o spravedlivém: „Pověsti zlé nemusí se bát“ (tou pověstí je míněna právě památka). Nebo: „Památka jejich bude přecházeti z pokolení na pokolení.“ Opačný případ nacházíme v jiném prokimeniu, citujeme 40. žalm: „Nepřátelé moji pravili o mně zle: Kdy už umře a zanikne jméno jeho?“ Nebo jinde: „Po nepříteli zůstaly provždy jen trosky. Vyvrátil jsi jejich města, i památka na ně zašla.“ (Žalm 9,7) V knize Job čteme: „Jeho (darebákov) památka vymizí ze země, nezůstane po něm

nikde jméno.“ (Jób 18,17) Praví Bůh o špatných lidech: „Já je vyhladím a vymažu jejich jméno pod nebem.“ (Deut 9,14) „Tehdy vzplane Hospodinův hněv i jeho rozhorlení proti tomu (hříšnému) muži a dolehne na něj každá kletba zapsaná v této knize a Hospodin vymaže zpod nebes jeho jméno.“ (Deut 29,19)

V knize Kazatel lká Šalomoun nad pomíjivostí, která ho děsí. „Proto mě omrzelo tento život; nelíbí se mi vůbec nic pod sluncem. Všechno je marnost a trápení ducha! Omrzelo mě všechno to pachtění, kterým se pachtím pod sluncem a které po mně zdědí můj následník.“ (Kaz 2,17) Naději na řešení tohoto lidského údělu nachází v Bohu. „Ty však, Hospodine, na věky zůstáváš, a památka tvoje trvá z pokolení na pokolení.“ (Ž 101/102) Vzpomínání Hospodina je věčné a spolu s Ním a v Ném je památka všech, kteří mu sloužili.

Památku a vzpomínání chápe Bible jako odměnu a Boží dar. Zapomenutí a zánik památek jsou vnímány jako trest.

Falešným způsobem si chtěli lidé zajistit nesmrtelnost (tj. udělat si jméno) i bez Boha. O tom byla stavba Babylonské věže – zlí lidé si

Modlitba v chrámu

řekli: „Nuže, vybudujme si město a věž, jejíž vrchol bude v nebi. Tak si učiníme jméno a nebudeme rozptýleni po celé zemi.“ (*Gen 11,4*) Dnes si chceme „učinít jméno“ pomocí vědy, která prý už pracuje, aby dala člověku nesmrtelnost. Naopak na zachování památky každého Božího člověka je cíleno i Boží ustanovení: „Prvorozený syn, kterého porodí, ponese jméno jeho zemřelého bratra, aby jeho jméno nebylo z Izraele vymazáno.“ (*Deut 25,6*) Šalomoun praví: „Lepší je bezdětnost při ctnostném žití, památka na ctnost je nesmrtelná a dochází uznání u Boha i u lidí.“ (*Moudr 4,1*) „Mnozí budou chválit rozumnost moudrého člověka a ta nebude navěky vymazána z paměti. Jeho památka nebude odstraněna a jeho jméno bude žít od pokolení k pokolení.“ (*Sirach 39,9*) O takovém se píše: „Svými činy potěšil Jáкова, navěky bude požehnaná jeho památka.“ (*1 Makab 3,7*) Z tohoto verše vzniklo naše zvolání: „Věčná paměť!“

Klášť takový důraz na památku člověka vyvěrá ze starověkého uvažování, kdy byli lidé v jistých ohledech moudřejší než my, a dobře si uvě-

domovali po celý svůj život, že jednoho dne odejdou, a řešili otázku, co zde po sobě zanechají. A to nejcennější je zároveň tím, co je výsledkem celoživotní snahy a co vyžaduje mimořádné morální úsilí, – památka, která po nás zůstane.

Mocní lidé nechávali zapisovat své skutky či celý svůj život, případně o něm tesat do kamene. Obyčejní lidé si přáli mít alespoň své jméno vytesané na náhrobku (nebo se malo-

valy náhrobní portréty). Památky lidí se předávaly v rodinách po celé následující generace, v některých kulturách si muž po každém svém předkovi přidával jeho jméno jako součást svého jména (tak vznikala nesmírně dlouhá jména, která byla ctí a osobní hrdostí pro jejich nositele). U židů bylo zvykem mít jméno otce jako součást svého jména (vidíme to dodnes: Jakub syn Josefův – Iakov ben Iosif).

Památka zesnulých se v rodech zachovávala jako popis původu každého příslušníka rodu.

V prvotní církvi připadalo všemu duchovenstvu naprosto přirozené znát svou apoštolskou posloupnost, protože jména biskupů, přes které k nim doputoval dar Svatého Ducha a apoštolské pověření, byla vlastně jako jejich duchovenský původ – čili v jistém smyslu duchovní rod. (Viz o tom např. Irenej Lyonský) Dnes to pro duchovenstvo znamená „znát jméno“ svého řádného biskupa (znát jméno – tím se myslí pronášet jeho jméno při bohoslužbách) a modlitebně celý život vzpomínat na biskupa, který duchovního vysvětil.

Abychom lépe pochopili, proč do Církve vstoupilo toto starověké „zachování památky“, jak důležité to je pro člověka a proč to bylo vnímáno jako něco, co se týká samotného smyslu života a existence každé lidské osoby, nahlédneme do dávných zvyklostí ještě trochu hlouběji.

V oněch dávných dobách antiky (ba, ještě předantických) se od pověsti a jmen předků odvíjela důstojnost osobnosti každého jednotlivce. Zároveň však udržování a budování památky bylo spojeno s přirozenou lidskou snahou, překročit svým životem hranici smrti. Je to touha, aby pokračovala moje památka, jméno nebo vzpomínání na to, co jsem s takovým úsilím vykonal, oč jsem se snažil a pro co jsem trpěl, i po mém odchodu z tohoto pozemského zítí.

Lépe to pochopíme, když uvedeme i opačné případy. Co bylo kdysi největším trestem pro každého občana antické společnosti? Nebyla to smrt (která si tak jako tak jednou pro člověka přijde). Nejstrašnější trest byl uvalován jen na ty, jejichž zločiny dopadaly na celou společnost, kvůli kterým trpělo celé město, které byly zradou nejen blízkých, ale i spoluobčanů, které byly vzpourou proti všeobecně uznávaným hodnotám a ctnostem, které byly věrolomností a pošlapávaly vše ušlechtilé. Týkalo se to i vojáků, vyšších důstojníků, kteří zradili nebo dokonce obrátili vojenské síly, které jim byly svěřeny, nebo zbraně proti vlastním lidem. Tento trest se nazýval „**Damnatio memoriae, zatracení památky**“. Bylo s tím spojeno odečísání nápisu a zahrazení jména, vymazání takového jména z his-

torických záznamů. Konalo se to většinou posmrtně a na takového člověka se hledělo – jako by nikdy nežil. Už se o něm nemluvalo. Jeho jméno bylo prokleté. (Podobně uvažuje Bible.)

Takové tresty dopadaly na vlastizrádce, či jiné usvědčené zrádce, dezertéry a škůdce společnosti. Po úmrtí osob považovaných tenkrát senátem nebo republikou za nepřátele státu mohla následovat opatření k vymazání paměti na takovou osobu. Provádělo se: odstranění nápisů jeho jména, vymazání z dokumentů, zákaz rodině používat mužské jméno praemnomen (cosi jako křestní jméno odsouzeného), odstranění obrazů a soch, či mincí, zobrazení osoby mohlo být penalizováno. Nepřímým potrestáním lze považovat i částečné přepisování historie. Jeho portréty byly mnohdy zničeny. Odsouzení se mohlo týkat císaře, senátorů, politiků a všech veřejně činných nebo známých osob. Jeden císař napsal ohledně doby panování takto odsouzených konzulů: „At je ten čas považován za takový, jako by nikdy nebyl.“

Jak jsme již výše uvedli, tyto zvyky a způsob uvažování byly tenkrát běžné, a proto pochopitelně pronikly i do uvažování křesťanů a do praxe Církve. Památka na ty příslušníky Církve, kteří začali Církvi škodit a to, co od Církve dostali, obrátili proti ní, se vymazává z církevního vědomí. Týká se to heretiků, kteří nedbali na přesvědčování církevních odců a napominání, ale rozvraceli církev svými zcestnými názory a v tomto zlomyslném dílu a vzpouře proti jednotě Církve i zemřeli. Na takové špatnou víru vyznávající

věřící církevní sněmy vyhlášovaly „anathemu“ – tj. exkomunikaci – aby bylo obecně známo, že jejich názory a nauku Církve odmítá. Pak se to týká rozkolníků, kteří vědomě zraňovali církev trháním posvátné jednoty, vnášeli zmatek mezi církevní lid a odrazovali tím hledající a bloudící duše od církve. Jména takových církev vymazává z diptychů, nepřijímá žádosti o liturgické modlitby za takové osoby a vyhláší jejich oddělení od církevního společenství. Zřiká se jich a přenechává jejich případ vyššímu Božímu soudu. O takových se v Církvi přestává mluvit, jejich památka samovolně zaniká.

My se od těch, kteří páchají zlo vůči tomu, co zde nejvíce milujeme, tj. Církvi Boží, odvracíme zde na zemi a Bůh vymazává jejich památku na nebi. Praví o tom sám Pán Ježíš Kristus: „Amen, pravím vám, cokoli odmítnete (svázete) na zemi, bude odmítnuto v nebi, a cokoli přijmete na zemi, bude přijato v nebi.“ (*Mat 18,18*)

V Církvi proběhl určitý vývoj ohledně zahlazování památky heretiků a rozkolníků, a to v tom smyslu, že některá zlořečená jména už nejsou vymazávána z historie, ale naopak se z nich činí odstrašující případy svěvolníků. Vymazávání z modlitební paměti Církve však trvá dodnes. Je to samovolný duchovní proces.

„Žádné odměny se už nedočkají, i pouhá vzpomínka na ně zanikla.“ (*Kaz 9,5*) „Památka spravedlivého je požehnaná, ale jméno bezbožných smrdí (ve smyslu tlí).“ (*Příslovi 10,7*) Proto heretikům, rozkolníkům ani odpadlíkům

či jiným, kteří se postavili proti Církvi, proti Tělu Kristovu, se nezpívá „věčná paměť“ a nekoná se zádušní vzpomínání jejich památky. Jejich případ už není věcí Církve; ať je soudí sám Bůh.

Výjimkou z pravidla jsou veřejné obecné panychidy za padlé a dobrodince společnosti či doufáme-li, že byl mezi nimi i pravoslavný.

Památku zesnulých poctivých pravoslavných křesťanů Církve stále velebí. Jejich jména čteme při liturgiích a vzpomínáme i na všechny, jejichž jména už neznáme, ve všech dobách zesulé – v naději vzkříšení a života věčného – kteří se odebrali z tohoto světa v jednotě s Církví, a tak v Církvi zůstávají jejich duše i po jejich tělesné smrti. **Při zesnutí neodchází křesťan z Církve,** ale stále s námi vytváří společenství Těla Kristova. A jako součást Církve Kristovy je udržována památka všech jejích věrných duchovních dítek – i těch, jejichž jména jsou už na zemi zapomenuta. Kdysi si křesťané asi lépe než my uvědomovali, jaký je to velký dar – udržování památky – který nám Církve uděluje.

Církve má ve svém kalendáři ustanovenou celou řadu dnů, které jsou vyhrazeny k modlitbám za zesulé. Jsou to většinou soboty, kterým říkáme „roditelské“, čímž se myslí, že se modlíme za rodiče a prarodiče a za všechny naše předky, kteří zemřeli ve stejné víře s námi.

Kromě čtení všech jmen, která zapíší věřící na lístečky, aby se tato jména četla při panychidě, kněz po přečtení těchto zápisů **vždy dodává: „...a všech zesnulých pravoslavných křesťanů!“** V závěru zádušních modliteb kněz volá prosbu Církve k Hospodinu: „**A učiníš památku jejich věčnou!**“ Sám Bůh se tedy postará o naši památku. Nato se zpívá všem naší bratřím a sestrám, známým i neznámým: „**Věčná paměť, věčná paměť, věčná paměť!**“

Adresář církevních obcí a monastýrů olomoucko-brněnské eparchie

Aktuální verze je na oficiálních stránkách: ob-eparchie.cz/schematismus/

Eparchiální ústředí

Eparchiální archijerej: Jeho Přeosvícenost ThDr. Izaiáš, biskup
olomoucko-brněnský,

Masarykova tř. 17, Olomouc 779 00

☎ 608 415 567 • ✉ biskup.izaias@seznam.cz

Osobní tajemnice biskupa: Bc. Perla Deckerová

☎ 602 779 030 • ✉ pdecker@seznam.cz

Úřad eparchiální rady: Masarykova tř. 17, Olomouc 779 00

☎ 585 224 883 • ✉ ob-eparchie-urad@seznam.cz

Ředitel úřadu eparchiální rady: Jeho Přeosvícenost ThDr. Izaiáš, biskup
olomoucko-brněnský

☎ 608 415 567 • ✉ biskup.izaias@seznam.cz

Tajemník ER: prot. Mgr. Ing. Jan Langr

☎ 608 728 631

Administrativa: Bc. Eleni Novotná

☎ 585 224 883, 725 425 722

Olomoucký okružní protopresbyterát

Okružní protopresbyter: prot. Mgr. Libor Raclavský, nám. Republiky 911, Kojetín 752 01 •

☎ 601 181 095 • ✉ libor.raclavsky@seznam.cz

OLOMOUC – katedrální chrám sv. Gorazda, žáka Metodějova

Katedrální chrám s kaplí Zásvěty přesvaté Bohorodice

a kaplí sv. mučedníka biskupa Gorazda

Gorazdovo náměstí 1125/14, Olomouc

Duchovní správce: Jeho Přeosvícenost ThDr. Izaiáš, biskup olomoucko-brněnský,

☎ 608 415 567 • ✉ biskup.izaias@seznam.cz

Pomocný duchovní: prot. Mgr. Aleksei Kukhta, ☎ 776 825 060 • ✉ kukhta@seznam.cz

Pomocný duchovní: prot. Luděk Spurný, ☎ 608 747 196 • ✉ spurnyludek@seznam.cz

Filiální církevní obec: ČELECHOVICE na Hané – chrám Svaté Trojice
Ruská 1, 798 16

OLOMOUC město – chrám sv. Gorazda, žáka Metoděje

Gorazdovo náměstí 1125/14, Olomouc

Duchovní správce: prot. Mgr. Aleksej Kukhta, Masarykova tř. 17, Olomouc 779 00,

☎ 776 825 060 • ✉ kukhta@seznam.cz

PŘEROV – chrám sv. Cyrila a Metoděje

Willsonova 16 („u Bati“)

Duchovní správce: prot. Mgr. Libor Raclavský, nám. Republiky 911, Kojetín 752 01,

☎ 601 181 095 • ✉ libor.raclavsky@seznam.cz

pravoslavi-prerov.hys.cz

PROSTĚJOV

Duchovní správce: Jeho Přeosvícenost ThDr. Izaiáš, biskup olomoucko-brněnský,

☎ 608 415 567 • ✉ biskup.izaias@seznam.cz

Kontakt: Masarykova tř. 17, Olomouc 779 000

LIBINA – chrám sv. ap. Jakuba

Horní Libina 593/27, Libina 788 05

Duchovní správce: prot. Mgr. Ing. Jan Langr, Nadjezdová 650/26, Štěpánov 783 13,

☎ 608 728 631 • ✉ pcolibina@seznam.cz

libina.pravoslavi.cz

UNIČOV – chrám sv. Vzkříšení

Na městském hřbitově

Duchovní správce: prot. Mgr. Ing. Jan Langr, Nadjezdová 650/26, Štěpánov 783 13,

☎ 608 728 631 • ✉ pcounicov@seznam.cz

unicov.pravoslavi.cz

Filiální církevní obec: ŠTĚPÁNOV – chrám sv. Prokopa Sázavského
Štěpánov (okres Olomouc)

stepanov.pravoslavi.cz

ŘIMICE – chrám sv. Ludmily

Duchovní správce: jer. Mgr. Tomáš Radim Loučka

☎ 773 558 524 • ✉ 1foma@seznam.cz

Filiální církevní obec: CHUDOBÍN – chrám sv. Cyrila a Metoděje s kaplí
sv. Mikuláše Divotvůrce

Chudobín 72, Litovel 783 21

Filiální církevní obec: STŘEMENÍČKO u Bouzova – chrám sv. Václava

Filiální církevní obec: MOHELNICE – chrám sv. Vladimíra

Ulice Okružní, u autobusového nádraží (spoluužíván s CČSH)

SVITAVY – chrám sv. Jiří

Ulice Nádražní, u hřbitova

Duchovní správce: prot. Mgr. Jiří Kolář, 569 07 Radiměř 254

☎ 736 617 278 • ✉ prot.kolar@seznam.cz

Pomocný duchovní: jer. Mojmír Kříž, ☎ 605 771 132

<https://www.facebook.com/groups/744891463053511>

ŠUMPERK – chrám Svatého Ducha

Ulice K. H. Máchy, Šumperk 787 01

Duchovní správce: jer. Mgr. Tomáš Radim Loučka

☎ 773 558 524 • ✉ 1foma@seznam.cz

Brněnský okružní protopresbyterát

Okružní protopresbyter: prot. Mgr. Svatopluk Konstantin Ryška, Benátky 30,
Dolní Kounice 664 64 ☎ 733 722 506 • ✉ dkbarborka@gmail.com

BRNO – katedrální chrám sv. Václava

Gorazdova ul. 8, Brno

Duchovní správce: Jeho Přeosvícenost ThDr. Izaiáš, biskup olomoucko-brněnský,

☎ 608 415 567 • ✉ biskup.izaias@seznam.cz

www.pravoslavbrno.cz

BRNO Sever – chrám sv. Václava

Gorazdova ul. 8, Brno

Duchovní správce: prot. Mgr. Rafael Moravský, Úvoz 58/62, Brno 602 00

☎ 725 138 273 • ✉ moravsky.miroslav@gmail.com

BRNO Jih – chrám sv. Václava

Gorazdova ul. 8, Brno

Duchovní správce: prot. Mgr. Alexandru Ceban, Úvoz 58/62, Brno 602 00

☎ 776 543 267 • ✉ ceban.alexandru@gmail.com

DOLNÍ KOUNICE – chrám sv. Barbory

U náměstí

Duchovní správce: prot. Mgr. Svatopluk Konstantin Ryška, Benátky 30,

Dolní Kounice 664 64, ☎ 733 722 506 • ✉ dkbarborka@gmail.com
www.barbora-kounice.cz

MIKULOV – chrám sv. Mikuláše

Nádražní 27, Mikulov 692 01

Duchovní správce: prot. Mgr. Flaviu Badelita, Mládežnická 415, Břeží 691 81,
☎ 723 984 537 • ✉ Flaviu.badelita@seznam.cz
www.pravoslavmikulov.wz.cz

HODONÍN – kaple sv. Metoděje

Purkyňova 3526/84 (na hřbitově)

Duchovní správce: prot. Mgr. Arkadiusz Skibiński, Monastýr sv. Gorazda,
Hrubá Vrbka č. 194, PSČ 696 73 • ☎ 733 534 606 • ✉ a.skib@seznam.cz

HRUBÁ VRBKA

Hrubá Vrbka č. 194, PSČ 696 73

Duchovní správce: prot. Mgr. Arkadiusz Skibiński, Monastýr sv. Gorazda,
696 73 Hrubá Vrbka č. 194 • ☎ 733 534 606 • ✉ a.skib@seznam.cz

Filiální církevní obec UHERSKÝ BROD – chrám sv. Jiří

Prakšická ulice (vedle hvězdárny), směr Otrokovice, Uherský Brod

Duchovní: jer. Mgr. Oleg Muntean, Bánov 376, Bánov 687 54
☎ 730 167 555 • ✉ oleg.muntean@seznam.cz

KROMĚŘÍŽ – chrám sv. Cyrila a Metoděje

Slovanská ulice 1

Duchovní správce: prot. Stanislav Dolníček, Novosady 1 500, Holešov 769 01,
☎ 731 046 288 • ✉ st.dolnicek@seznam.cz

Pomocný duchovní: prot. MUDr. Mgr. Ondřej Stehlík,
☎ 733 331 880, 602 778 221 • ✉ stehlik.frant@seznam.cz
www.pravoslavi-kromeriz.cz

ZLÍN – kaple sv. Ivana Českého

K cihelně 198, Zlín – Malenovice (nejbližší stanoviště trolejbusů „U cihelny“)

Duchovní správce: prot. MUDr. Mgr. Ondřej Stehlík, Erbenova 3924, Kroměříž 767 01,
☎ 573 331 880, 602 778 221 • ✉ stehlik.frant@seznam.cz
www.pravoslavi.cz/zlin

Jihlavský okružní protopresbyterát

Okružní protopresbyter: prot. Mgr. Jan Baudiš, Masarykovo nám. 4, Jihlava 586 01,
☎ 567 309 264 • ✉ jihlava4@pravoslavi.cz

JIHLAVA – domovní chrám sv. Václava a Ludmily**Masarykovo nám. 4**

Duchovní správce: prot. Mgr. Jan Baudiš, Masarykovo nám. 4, Jihlava 586 01,

☎ 567 309 264 • ✉ jihlava4@pravoslavi.cz

Diákon: Lazar Filip Maďar

www.pravoslavi.cz/jihlava

Filiální církevní obec: OPATOV – chrám sv. Jáchyma a Anny

www.pravoslavi.cz/opatov

TŘEBÍČ – chrám sv. Václava a Ludmily**Gorazdovo náměstí 2**

Duchovní správce: jer. Mgr. Jakub (Martin) Rojek, Gorazdovo nám. 2, Třebíč 674 01,

☎ 606 527 216 • ✉ jakob.rojek@seznam.cz

www.pravoslavi.cz/trebic

ZNOJMO – chrám sv. Rostislava**Nám. Kpt. Otmara Chlupa**

Duchovní správce: Jeho Přeosvícenost ThDr. Izaiáš, biskup olomoucko-brněnský,

☎ 608 415 567 • ✉ biskup.izaias@seznam.cz

Znojmo 669 02 • Kontakt v místě: ☎ 739 124 011 • ✉ orthodoxia@seznam.cz

www.pravoslavi.cz/znojmo

OLBRAMOVICE – kaple sv. Cyrila a Metoděje**Olbramovice 42, 671 76**

Duchovní správce: prot. Mgr. Svatopluk Konstantin Ryška, Benátky 30,

Dolní Kounice 664 64 • ☎ 733 722 506 • ✉ cyrilmetodej42@gmail.com

www.pravoslaviolbramovice.estranky.cz

ŽďÁR NAD SÁZAVOU

Duchovní správce: prot. Mgr. Jan Baudiš, Masarykovo nám. 4, Jihlava 586 01,

☎ 567 309 264 • ✉ jihlava4@pravoslavi.cz

Ostravský okružní protopresbyterát

Okružní protopresbyter: prot. Vasil Oros, Petřvaldská 558/198, Ostrava – Michálkovice

715 00, ☎ 608 873 359 • ✉ orosvasil12@seznam.cz

MILOTICE nad Opavou – chrám Zvěstování přesvaté Bohorodice

(Spoluužíván s římskokat. církví)

Duchovní správce: prot. Volodymyr Oros, Milotice nad Opavou 136,

Milotice nad Opavou 792 01 • ☎ 776 228 956 • ✉ oros.v@seznam.cz

BRUNTÁL – chrám Panny Marie Těšitelky**Dukelská 1, Bruntál 792 01**

Duchovní správce: prot. Volodymyr Oros, Milotice nad Opavou 136,
Milotice nad Opavou 792 01 • ☎ 776 228 956 • ✉ oros.v@seznam.cz

OPAVA – kaple sv. Petra a Pavla**Hlavní 102, Opava – Kylešovice 747 06**

Duchovní správce: prot. Mgr. Jiří Niderle, Hlavní 102, Opava – Kylešovice 747 06,
☎ 602 262 193, 724 263 704 • ✉ petropavlovskychram@seznam.cz
www.pravoslavni.eu

Filiální církevní obec: SUDICE – chrám sv. Václava**OSOBLAHA – chrám sv. Mikuláše**

(Spolužíván s římskokat. církví)

Duchovní správce: prot. Mgr. Libor Josef Kratochvíla, Horní Lipová 231,
790 63 Lipová – Lázně 3 • ☎ 731 073 017 • ✉ kratochvila.libor@seznam.cz

OSTRAVA – MICHÁLKOVICE – chrám Narození přesv. Bohorodice**Obecní 2, Ostrava – Michálkovice 715 00**

Duchovní správce: prot. Vasil Oros, Petřvaldská 558/198, Ostrava – Michálkovice 715 00,
☎ 608 873 359 • ✉ orosvasil12@seznam.cz

OSTRAVA – PUSTKOVEC – chrám sv. Andělů strážných**Pustkovecká 357/75, Ostrava – Pustkovec 708 00**

Duchovní správce: prot. Mgr. Miroslav Kudla, Svornosti 5, Ostrava – Zábřeh 700 30,
☎ 737 624 864 • ✉ miroslav.kudla@centrum.cz
www.pravoslavni-ostrava.cz

FRÝDEK-MÍSTEK**Bohoslužebná místnost: Heydukova 2330, Frýdek-Místek 738 01**

Duchovní správce: prot. Vasil Oros, Petřvaldská 198, Ostrava-Michálkovice 715 00,
☎ 608 873 359 • ✉ orosvasil12@seznam.cz

OSTRAVA-PORUBA – kaple sv. Jiří**Nábřeží SPB 60/46, Ostrava-Poruba 708 00**

Duchovní správce: prot. Vasil Oros, Petřvaldská 558/198, Ostrava – Michálkovice 715 00,
☎ 608 873 359 • ✉ orosvasil12@seznam.cz

JESENÍK – kaple Zesnutí přesvaté Bohorodice

Ulice Palackého, Jeseník 790 01

Duchovní správce: prot. Mgr. Josef Libor Kratochvíla, Horní Lipová 231, 790 63 Lázně – Lipová 3 ☎ 731 073 017 • ✉ kratochvila.libor@seznam.cz

Monastýry

MONASTÝR ZESNUTÍ PŘESVATÉ BOHORODICE ve Vilémově

Vilémov u Litvle č. 159, PSČ 783 23

Představená monastýru: igumenka matka Alexie, 783 23 Vilémov u Litvle č. 159

☎ 608 838 994 • ✉ igumenka.alexie@seznam.cz

MONASTÝR SVATÉHO MUČEDNÍKA GORAZDA v Hrubé Vrbce

Hrubá Vrbka č. 194, PSČ 696 73

Představený monastýru: Jeho Přeosvícenost ThDr. Izaiáš, biskup olomoucko-brněnský,

☎ 608 415 567 • ✉ biskup.izaias@seznam.cz

Duchovní: prot. Mgr. Arkadiusz Skibiński,

Monastýr sv. Gorazda, Hrubá Vrbka č. 194, PSČ 696 73

☎ 733 534 606 • ✉ a.skib@seznam.cz

www.monastyrsvgorazda.cz

MONASTÝR SVATÉ KNĚŽNY ČESKÉ LUDMILY

Vranovská 849/48, Brno – Husovice 614 00

Představený monastýru: Jeho Přeosvícenost ThDr. Izaiáš, biskup olomoucko-brněnský,

☎ 608 415 567 • ✉ biskup.izaias@seznam.cz

Duchovní: prot. Mgr. Ing. Cristian Popescu, Vranovská 849/48, Brno 614 00,

☎ 602 586 094 • ✉ c_popescu@yahoo.com

Další církevní zařízení v olomoucko-brněnské eparchii

Památník s kaplí sv. mučedníka biskupa Gorazda (+ 1942)

V mučednickově rodišti – Hrubé Vrbce. Adresa: Hrubá Vrbka č. 194, PSČ 696 73

Správkyně: sestra Růžena Prachařová, ☎ 606 415 247 • ✉ anezurp@seznam.cz

Extrateritoriální parochie:

Lausanne, Švýcarsko. Chrám církve evangelické

Duchovní: pére Dimitri Menassea CH-1012, Lausanne Avenue de Chailly 34

Eparchiální věstník SŮL ZEMĚ

Prináší čtvrtletně informace o činnosti v Olomoucko-brněnské eparchii. Vydává úřad Eparchiální rady olomoucko-brněnské eparchie, Masarykova tř. 17, Olomouc 779 00
 Redaktor: prot. Mgr. Libor Raclavský
 ☎ 601 181 095 • ✉ libor.raclavsky@seznam.cz

Pravoslavný kalendář 2025

Vydal Úřad Eparchiální rady olomoucko-brněnské eparchie

Masarykova tř. 17, Olomouc 779 00

Oficiální webové stránky eparchie: www.ob-eparchie.cz

Vydáváno pro vnitřní potřebu